

370267 Kiran, et see töö kaalutõendamise ja muude
nõuete tähtsate rahuldamise ja diplomaari
töös arvesse võttes saada
25. Sept 1924

Pensioni õigus

Tartu Ülikooli Õigusteaduskonnale esitatud
Johann Holberg'i
poolt
esimese järgu diploomi saamiseks

AA
2626

E. V.
TARTU ÜLICOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND
24. septembril 1924
N° 434
TARTU

E e s s ô n a .

Pensiooni õigus jaguneb kahte osasse. Esimene osa - materjaalne õigus - sisaldab eneses eeskirju, missugustel eeltingimistel riigi või mõne muu avalik-õiguslise korporatsiooni teenistuses seisvatel isikutel on õigus saada töövõimetuse või vanaduse puhul ilma vastukohustusest endiselt asutuselt tasu. Üleval tähendatud tasusaamise õigus ei ole aga mitte üksi teenistusest lahkunu isikuga seotud, vaid laieneb ka tema perekonna liikete: naise ja laste peale viimase surma järele.

Teine osa - formaalne õigus - sisaldab eneses eeskirju selle üle, kuidas esimese osa alusel pensiooni õigustatuks loetud isik enda õigusi teostada võib. Pensiooni nõudmise edasikaebtuse jne.kord.

Minu käesolev töö saab käsitama ainult seda osa materjaalsest õigusest, mis käsitab riiteeni ja enda isiku teenistuse alusel tekkinud tasusaamise õigust puhkeseisukorras. (Ruhestand). Väljajääksid seega terve formaalne osa ja teine jagu materjaalsest õigusest, kus fikseeritakse pensiooni õigustatu ametniku järeljäänute (Hinterbliebene) õigused peale viimase surma.

L ü h e n d u s e d.

- Dr. W. AMMANN - Die Wahrung der Berufsinteressen.
- Dr. A. BRAND - Das Beamtenrecht.
- Dr. FESSLER - Die Entwicklung des sächsischen Staatsdienerrechts im 19. Jahrhundert.
- Dr. J. HATSCHEK - Englisches Staatsrecht.
- E. P. - Eesti Pank.
- E.P.e.)
P.s.e.) - Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse eelnõu.
E.s.e.)
- E. R. s.e. - E.Riigiteenistuse seaduse eelnõu.
- K.p. s.e. - Kaitseväelaste pensioni seaduse eelnõu.
- L.d.P.)
L.l.d.P.) - La loi des pensions du 14 avril 1924.
- P.G. - Gesetz betr. die Pensionierung der unmittelb.u.s.w.vom 27 3 72 mit Änderungen.

- R.B.G. - Reichsbeamtengesetz.
- R.G. - Entscheidung des Reichsgerichts
- R.M.G. - Reichsmilitär-gesetz.
- R.T. - Riigi Teataja.
- St.G.B. - Strafgesetzbuch.
- Sachs. Std.R. - Sächs. Staatsdienerrecht.

I. Allikad, literatuur, pensioni
mõiste ja seadusandlus.

§ 1. PENSIONI MÕISTE.

§ 2. SEADUSANDLUS.

II. Pensioni õigus.

§ 3. Pensioni õigustatud ametnikud.

§ 4. PENSIONI ÕIGUSE TEKKIMISE

EELTINGIMISED.

§ 5. PENSIONI SUURUS.

§ 6. ARVESTATAV TEENISTUSE AEG.

§ 7. PENSIONI ÕIGUSE KESTVUS.

§ 8. PENSIONI ÕIGUSE KUSTOMINE.

§ 1. A l l i k a d.

Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioni seaduse eelnõu - Riigikogus esimesel lugemisel vastu võetuna.

Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse eelnõu - riigikaitse komisjonis vastu võetuna.

Riigiteenistusseaduse eelnõu - üldkomisjonis vastu võetuna.

Kriminaal seadustiku eelkava - kriminaal komisjoni poolt vastu võetuna.

Сводъ Законовъ Имперіи Россійской Томъ III
Уставы службы гражданской.

La Loi des Pensions du 14 avril 1924. avec des commentaires des à l'attribution et à la détermination de la Pension.

Das Reichsbeamtengesetz, erläutert von Perels u Dr. Spilling.

Das Reichsbeamtengesetz mit Erläuterungen, Ergänzungen und Registeren von Dr. Alfred Schulze.

Die Kgl. Sächs. Staatsdienergesetze Textausgabe mit Anmerkungen und einem Sachregister vom Rechnungsrat. G. Zill.

Gesetz „betreffend die Pensionierung der unmittelbaren preussischen Staatsbeamten, sowie der Lehrer und Beamten an den höheren Unterrichtsanstalten mit Ausschluss der Universitäten vom 27. März 1872.

In der Fassung der Novellen vom 31. März 1882, 30. April 1884, 20. März 1890, 25. April 1896, und 27. Mai 1907.-

---

§ 2. L i t e r a t u r .

- Dr. W. AMMANN - Die Wahrung der Berufsinteressen der öffentlichen Angestellten unter besonderer Berücksichtigung der französischen Verhältnisse.
- Bendix - Das Streikrecht des Beamten.
- H. Berthélemy - Traité élémentaire de Droit Administratif.
- Dr. A. BRAND - Das Beamtenrecht. Die Rechtsverhältnisse der preussischen unmittelbaren und mittelbaren Staatsbeamten.
- Dr. FESSLER - Die Entwicklung des sächsischen Staatsdienerrechts im 19. Jahrhundert.
- Dr. K. KRUMBIEGEL - Die schweizerische Sozialversicherung.
- R. GNEIST - Das Englische Verwaltungsrecht der Gegenwart in Vergleichung mit den Deutschen Verwaltungssystemen.
- Dr. J. HATSCHKEK - Englischs Staatsrecht.

R. HAUSMAN - Der Ruhestand der Reichsbeamten und die Fürsorge für ihre Witwen und Waisen.

Коркуновъ - Русское Государственное Право.

Laband - Das Staatsrecht des Deutschen Reichs.

Dr. W. SCHEID - Die rechtliche Stellung der englischen Staatsbeamten.

Dr. L. STEIN - Die Lehre von der vollziehenden Gewalt ihr Recht und ihr Organismus. Mit Vergleichung der Rechtszustände von England, Frankreich und Deutschland.

§ 1. PENSIONI MÔISTE.

Riik kui juriidiline isik tarvitab oma võimu teostamise juures füüsilisi isikuid, kes riigiga isesuguses avalik-õiguslises teenistusvahekorras. Isikute komplekt, kes riigi võimuga alamuse vahekorras ja kelle tegevus sünnib riigi nimel ja on juhitud riikliste ülesannete täitmiseks, moodustavad riigiametnikkude klassi.

Teenistuse vahekord riigi ja ametniku vahel seisab avalik-õiguslise iseloomuga lepingu alusel ja ei ole mitte obligatsiooni-õiguslise lepinguga korraldatav. (Laband §§ 44,45).

Riik ja ametnik ei ole ses lepingus kui üheõiguslised pooled, vaid „die Eigenschaft eines Beamten wird erworben durch den Abschluss

eines öffentlich rechtlichen Vertrags mit dem Zuständigen Vertreter des Reiches (eines Staates, der öffentlichen Gemeinde oder sonstigen Korporation des öffentlichen Rechts), durch den ein Gewaltverhältnis begründet wird, vermöge dessen der Angestellte in eine besondere Gehorsams - Treue und Dienstpflicht dem Gewalthaber zum Schutz und zur Gewährung des Dienstekommens, falls ein solches zugesichert ist verpflichtet wird." (Kaitse kohta, vördle Saksa keiserrigi põhiseaduse § 74.) Peaaegu sarnase definitioni leiame ka Vene teadlase KORKUNOV'i poolt ülesseatud, mis järgmiselt kõlab:

"Государственная служба - это особое публично-правовое отношение служащего к государству, основанное на подчинении

-----

1) Schulze - Reichsbeamten gesetz. lhk.32.

и имѣющее своимъ содержаниемъ обяза-
 тельную дѣятельность, совершаемую отъ
 лица государства и направленную къ
 осуществленію определенной задачи госу-
 дарственной дѣятельности."2)

Et ametnikkudel oleks võimalus enda
 kohuseid täita ja seda korralikult ja ilma
 mureta homse päeva suhtes, selleks on riik
 kohustatud ametnikku materjaalselt kindlus-
 tama mitte üksi teenistuse vahekorra kestvu-
 se ajal töö tasuga, vaid ka peale teenistu-
 sest lahkumist pensioni näol.

Pension on igaaastane kindel aastamaks,
 kas terve ehk ühe osa palga suurusest, mida
 riik oma ametnikule kindlustab, kas vanaduse
 ehk töövõimetuse puhuks.

Pension, kui "eine Unterart" tasust ametnikule
 riigi poolt eluülespidamiseks, kes vastutab
 dass der Beamte seine volle Arbeitskraft für
 "-----"

2) Коркуновъ - Русское Госуд.Пр. стр.404.

eine gewisse Mindestzeit dem Staate gewidmet hat und deshalb durch andere Erwerbstätigkeit nicht für seinen Lebensunterhalt im Alter oder im Falle der Dienstunfähigkeit sorgen konnte." 3)

Teiseks on ametnikkudele pensioni kindlustamine riigi enda huvides, sest selle läbi saaks ametnikkudele, kui endiste võimukandjatele võimaldatud nende vääriline eluülespidamine ja puhkeajal nad ei lange vanaduses ega töövõimetuse puhul vaesusse ega viletsusse, mille läbi kodanikkude silmis langeks valitsuse võimu esitajate autoriteet ja lugupidamine viimaste vastu. Raske oleks veel lugupidamisest rääkida sarnase riigi valitsuse vastu, kes tema teenistuses auga halliks jäänud ametnikud laseks vanaduse päevil sattuda kuhugile hoolekande asutusse varju alla mõne vagabundusega seltsis.

-----
3) Brand - Das Pr.Beamtenrecht. lhk.278.

Nii näituseks loeme, et "Zugleich dient die Pension zur Wahrung der Würde und des Ansehens des Staats beamtentums, indem sie dem Beamten während seines Ruhestandes fortdauernd die Mittel zu angemessener Lebensföhrung gewöhrt." 4)

Riigiteenija oma teenistuse ajal, senikaua kui ta töövõimeline on, ei pruugi muidugi oma sissetulekutest vanade päevade jaoks ära panna sel määral, kui seda mitteametnikud kaaskodanikud on sunnitud tegema, et mitte ise ega perekond viletsusse ei langeks. Ka ei pruugi ta ennast vanaduse vastu kinnitada ei eraseltsides ega haiguse vastu haigekassades, sest tema eest muretseb riik. Ka on temal garanteeritud mitte ükspäinis vanaduse pension, vaid ka töövõimetus jäämise puhul oma elukutsele (Berufsinwalität), kuna teised palgatöölised ainult siis õigustatud on abi saama, kui nad üldse tööturule täiesti kõlbmatud.

---

4) Brand - Das Pr. Beamtenrecht. 1hk. 278.

Et riigiteenijale eluaegne kindlustus on riigi poolt, mis vastab ka täiesti õiguse nõuetele, siis ei või juttugi olla nende, kui rohkem eesõigustatud kihi üle, võrreldes erateenistuses seisvate isikutega. Esi- teks riik võttes endale teenija, maksab pal- ka kindlate seaduses määratud normide alusel ametkoha järgi, ilma et need normid vastavad teenija isikule ehk töövõimele. Ametnik pü- hendades terve oma tööjõu eluksajaks riigi- teenistusse, ütles ennast lahti võitlusest vabadel valmistud aladel (im freiem Erwerbs- leben), kust ta oleks võinud palju kasuliku- malt oma tööjõudu kasutada. Just omas täies mehe ees terve töövõime juures, kui vabadel tegevuse aladel oleks riigiteenija võinud mitu korda suuremad summad teenida, on ta sunnitud riiki teenima väga keskmise tasu eest, mis tihtilugu ei ole õiglasest vahekor- ras tehtud töö väärtuse ja tähtsusega. Vasta-

valt selle eest on tal ka õigus tasu saada edasi vanaduses ja invaliidsuse puhul. Muidugi peavad selleks suured summad riigi poolt alalhoitud olema, et luua fondi, mille intressidest oleks võimalik kõikele riigiteenijatele pensioni maksta. Riik muidugi muretseb omale need summad selle läbi, et palga määramise juures arvestab väljaminekutega, mis tekivad pärastisest pensioni maksimisest, ja määrab vastavalt riigiteenijatele töötasu väiksema, kui seda tõeliselt tehtud töö väärt on. Niisugustest varjatud kinnipidamistest tekivad ka riigile fondid, mille intressid pärastised pensioni kulud katavad.

Kokkuvõetult öeldes oleks pension isearaline riigi poolt maksetav vastutasu riigiteenijale, ilma mingisuguse vastukohustuseta korraliku ja truu teenistuse eest. Ei mingisugune armuand, ega hoolekandeline toetusraha, vaid riigi ja tema ametniku vahel sõlmitud isesuguse

avalik-õiguslise lepingu alusel seisev
palgasaamise õigus ka peale teenistusest
lahkumist. Käesolev põhimõte on selgelt
väljendust leidnud Vene pensioni seaduse
§ 1, mis järgmiselt käib:

"Въ награду трудовъ, подъемлемыхъ
на государственной и общественной службѣ
сверхъ различныхъ почестей и окладовъ со-
держанія, установлены: I/ пенсіи и едино-
временныя пособія за долговременное и
безпорочное прохожденіе оной; 2/ постоян-
ныя и единовременныя пособія, назначаемыя
не по уваженію къ однимъ лѣтамъ службы, но
изъ вниманія къ особенное усердію въ испол-
неніи должностей и къ происшедшимъ отъ того
болѣзненнымъ припадкамъ, не позволяющимъ про-
должать службу временно или продолжительно."

§ 2. SEADUSANDLUS.

Riigiteenijate kindlustamine vanaduse ja töövõimetuse puhul areneb käsikäes riigiteenistuse kujunemisega. Kunni 18.aastaja lõpuni vaadati iga riigiteenija kui Maavalitseja (Landesherr) teenri peale, kes üksteisega täiesti eraõiguslikes vahekorras ilma, et seaduse läbi oleks siin vahekordi määratud. Maavalitseja võttis teenistusse suuremalt osalt ikka ainult aadeli ehk vaimuliku seisusest isikuid, palka ära määrates oma enda äranägemisel. Palka said ühes tema isikliku teenritega ka riigitegevuses seisvad ametnikud, kas Maavalitseja isiklikkest summadest ehk said (olid sunnitud) omale sissetulekud ühest osast kodanikkude käest võetavatest maksudest. Nagu

palga määramine täiesti ära rippus Vürstist, niisamasugune oli lugu pensioni saamisega, kus ametniku kasuks tuli kulutada ilma mingisuguse vastutasuta tema poolt. Nii kirjutab Fessler lhk.180: "Die Entwicklung des Sächsischen Staatsdiener rechts im 19. Jahrhundert," im 18. Jahrhundert wurde es als eine Ehrenpflicht des Landesherrn betrachtet, dass er dem Staatsdiener der ihm viele Jahre treue, Dienste geleistet hatte, einen Ruhegehalt aussetzte." Schweser'i Bd.I. Seite 11 juures aga leiame järgmise iseloomustuse tolle aja pensioni saamise suhtes: "Tatsächlich aber war dies selten so dass die Staatsdiener häufig im Alter Not leiden mussten."

19-da aastasaja algusel olid Saksi riigis väga mitmesugused eeskirjad maksivad teenistuseks kõlbmatuks jäänud riigiteenijate pensioneerimise kohta, nagu näituseks: Reskript, die Militärpensionen betreffend, vom 28. September

1816., Generale vom 22. Februar 1817., Mandat-
wegen einiger privatrechtlicher Bestimmungen
in hinsicht der Militärpensionen vom 15. Februar
1822, 1) aga ilma, et nende eeskirjades üles-
seatud reeglite alusel riigiteenijatel oleks
õigus olnud pensioni saamiseks, Toetussummade
määramine nii kui ennemgi, War vielmehr
" " " " " "
lediglich Sache der Gnade des Landesherrn." 2)

Käesolevatel eeskirjadel oli ainult nii palju
alamate suhtes seaduse jõudu, als sie Anwei-
sungen für die Beamten enthalten, nach denen
" " " " " "
sich diese richten müssen, wenn ihnen die
Entscheidung überlassen wird." 3) Eeltingimi-
seks, et riigiteenija ise ehk tema surma pu-
hul perekond, Kuninga poolt määratud toetuse
osaliseks võis saada, pidi " " " " " "
der Gnade des Fürsten sich würdig erwiesen
hatte." Daher wurden sie dem zu teil, der ihm

-
- 1) Fessler - Die Entw. des. Sach. Staats. 19. Jahr. Lhk. 180.
2) Fessler - " " " " " " " 181.
3) Fessler - " " " " " " " 181.

lange Jahre treu gedient hatte, oder dessen Dienstunfähigkeit die Folge einer Dienstbeschädigung war. Andererseits wurden sie nicht gewährt, wenn der Staatsdiener wegen einer Verfehlung entlassen worden oder auf sein Ausuchen aus dem Staatsdienste ausgeschieden war. Daher war auch die Fortgewährung der einmal bewilligten Unterstützung durch das Wohlverhalten des Empfängers bedingt und hörte auf, wenn dieser wegen Verfehlung gegen die Strafgesetze verurteilt worden war. Auch wenn er seinen wesentlichen Aufenthalt ohne ausdrückliche Erlaubnis des Herrschers im Auslande nahm, wurde sie ihm nicht mehr gezahlt." 4) Kõrgema ametnikkude pensioni määramine oli Kuninga käes, alamate oma - teenistuse ülemuse (Dienstbehörde) võimuses. Samane kord kestis üleüldise riigiteenistuse seaduse väljaandmiseni 7. märtsini 1835.

---

4) Fessler - Die Entw. des Sach. Staats.
19. Jahr. 1hk. 182.

Uues seaduses jäid endise korralduse põhi-
mõtted maksma, said aga ainult kindlalt
fikseeritud ja laiendatud. See oli ka hädas-
ti tarviline, et riigiteenijate õigustatud
nõudmistele luua õigusline alus. Seadus pidi
täpselt ära määrama, kellel on pensioni õigus,
missugustel tingimistel ja kui kaua niisugu-
sed avalik-õiguslise iseloomuga varanduslised
õigused kestavad. Ülemuse äranägemine ja mo-
narhi arm on kas täiesti kõrvaldatud või tule-
vad esile ainult õige harukordsetel juhtumis-
tel. (Sächs. Staatsdienergesetz § 36 p.3. § 43
Abs.6.)

7. märtsi 1835 aasta seadus on muudetud
pensioni küsimust normeerivas osas järgmiste
seadustega:

9.IV.1872, 15.VI.1874, 3.VI.1876, 1.II.1890,
16.IV.1892, 1.VII.1902, 15.VI.1912. (Zill.Kgl.
Sächs. Staatsdienergesetze.)

P r a n t s u s m a a .

Prantsusmaal kerkis hoolekande küsimus ametnikkude suhtes kindlamini ülesse suure revolutsiooni päevil. Enne seda olid küll üksikud korraldused, juba XVI aastasajast, mis puudutavad sõjaväelasi, kes haavade tagajärjel töövõimetumaks jäänud ja selle tõttu on "pourvoit à leur subsistance en les plaçant comme mortes-payes dans les places de guerre" ⁵⁾ XVII aastasajal paigutati võimaluse järgi sõja invaliidisi kloostrisse, kus nad elasid ilma-likkudena edasi ja kloostri ülespidamisel, kandes "religieux-laics" nime.

Neile, keda ruumi puudusel kloostrid ei suutnud vastu võtta, makseti pensioni, mille

---

5) Berthélemy - Droit. Administrat. lhk. 818.

suuruse ja maksuviiside üle meil andmed puuduvad. XVIII aastasajal asutati juba invaliidide varjupaigad, kuhu töövõimetumad mahutati nii palju, kui võimalik. Väljaspool invaliidide kodusid elavatele makseti pensioni. Ka kodanlikes ametkohtades teenivatele isikutele makseti pensioni, kuid niihästi üleval nimetatud varjupaikadesse, kui ka pensionide määramine ei sündinud mitte õiguslisel alusel, ega polnud rajatud maksvate seaduste peale, vaid

"ce sont des faveurs royales." 6) Suur revolutsion pani ka sel alal uued põhimõtted maksmata, mis ka kehastust leidsid 22. augustil 1790 aastal, kus esimest korda pensioni küsimus praegusel ajal maksvate põhimõtete alusel lahendust leidis. Esiteks seati põhimõtte ülesse, et riigi peal on kohustus, tasuda oma ametniku pikaajalise teenistuse ajal ülesnäidatud tee-

---

6) Berthélemy - Droit. Administrat. lhk. 818.

nete eest, kuid viimased peavad laia ühiskondlise tähtsusega olema ja mitte teened kellegi üksiku võimukandja isiku vastu.

Teine põhimõte oli, et igaüks kes teenis oma isamaad, kaitses vaenlaste vastu, valgustas teda ehk tegi kuulsaks, oli eeskujuks seltskondliste huvide kaitsemisel - sel on õigus nõuda rahvalt ja riigilt tasu ja tänu.

(Võrdle „Новый Энциклопедический словарь”).

Ettetoodud põhimõtete alusel antigi 22. augustil 1790 a. seadus: 1° que l'allocation
 " d'une pension ou d'une gratification sera subordonnée soit à un certain temps de services rendus, soit à la constatation de services d'une certaine nature; 2° que les sacrifices faits par le Trésor seront désormais limités à dix millions pour les pensions et deux millions pour les gratifications; que l'état des pensions allouées suivant des règles et dans des proportions déterminées sera arrêté par l'Assemblée nationale et public tous les ans. Il n'y a alors

ni caisses des retraites, ni versements ni retenues. Les pensions et gratifications accordées sont à la charge du Trésor.⁷⁾

Peale selle eksisteeris veel Colbert'i poolt asutatud "La Caisse des invalides de la marine", kust invaliidiks jäänud mereväelastele pensioni makseti ja niisama ka kaubalaevastikus teenivad meremehed toetust said. Oma rahalised ressursid ammutas kassa pensioniõigusliste palgast tehtavatest mahaarvamistest ja riigi toetuse summadest. 22.märtsi 1885 aasta maksuseaduse mahakkamisest saadik maksab riigikassa mereväelaste pensionid. 22.aug.1790 aasta seaduse elluviimise pani seisma revolutsiooni arenemise käik ja alles konsulite ajal sai viimase alusel pensionisid maksuma hakatud.

Järgmine seadus 15.germinal'ist XI aastal määras kindlaks igaaastases riigi väljaminekute

---

7) Berthélemy - Droit.Admin.818.

eelarves iseseisva paragrahvi all kindla summa ametnikkude pensionideks. 13. septemb. 1806 a. määrusega antakse juhtnöörid pensioni maksmise korra ja summade suuruse suhtes. Pärastine elu aga näitas, et kõige üleval ettetoodud seaduste korraldused on puudulikud ja nende alusel määratavatest summadest ei jätku kõikide õigustatute rahuldamiseks. Et raskustest üle saada - hakati asutama ametnikkude pensioni kassasid ja loodi laialine võrk, missugused aga näitasid varsti oma elujõuetust ja ei suutnud enda peale võetud kohustusi täita ressurside puudusel, sest liikmete maksudest ei jätkunud kassade ülevalpidamiseks. Tuli riigikassa poole pöörata, et viimane "les fond généraux du Trésor" kõrval määraks veel toetust kassadele. Riik kat-
sus aidata omalt poolt, määrates aktiivteenis-
tuses seisvate ametnikkude palgast osa kassa-

pendent pas aux retrayés. Dans la mesure où la

dele. Käesoleval viisil toetuse andmise viis -
 täiesti ebamäärane finans poliitilisest kül-
 jest ja ka ametnikkude enda huvides vastane -
 sai ära muudetud 25.märtsi 1817 aasta ja
 15.mai 1818 aasta seadustega.

1831 aasta kaks seadust korraldavad põh-
 jalikult ümber sõjaväelaste pensioneerimise ja
 1853 aasta seadusega tehakse sedasama ametnik-
 kude pensioniga.

1853 aasta seaduses aluseks võetud põhi-
 mõtted on kõikumata kunni praeguse ajani püsima
 jäänud ja revideeritud seadust ennast 1913 aasta
 30.detsembri seadusega, ja viimaks veel 1924 aas-
 ta 14.aprilli seadusega. Pensioni saamine on
 ametnikule, kui õigus " La pension n'est plus une
 faveur; c'est l'acquittement d'une dette, alors
 même que la retraite allouée serait supérieure
 à la capitalisation des retenues exigées. Les
 fonds qui servent à payer les retraites ne corres-
 pondent pas aux retenues. Dans la mesure où la

retraite impose un sacrifice au Trésor, elle est la rémunération de services passés. La pension de retraite est un droit viager ayant un caractère alimentaire; on en déduit les conséquences suivantes: la pension est insaisissable; elle est incessible.⁸⁾

Pensioni saamise õigus on ametnikel, kes riigiteenistuses - ühe kategoorial 30 aastase teenistuse järgi ja 60 aastaseks saamisel. Teine kategooria on ametnikka, kes 15 aastat "services actifs" olnud, saavad " 25 aastase teenistuse ja 55 aastaseks saamisel pensioni osaliseks. Kõik pensioni õiguslased peavad maksma pensioni kapitaali heaks $\frac{1}{20}$ oma palgast ja $\frac{1}{12}$ palga kõrgendusest. Peale selle sisaldab seadus määrusi neile ametnikkele pensioni saamise korra kohta, kelle teenistuse koht ära kaotatakse ja kes 20 aastase teenis-

---

8) Berthélemy - Droit.Administrat. lhk.820.

tuse järgi teenistuses saadud haiguse läbi
töövõimetumaks jäänud.

Käesolevaid pensionisi nimetatakse
"proportionnelles".

"On accorde des retraites exceptionnelles"
neile, kes vähemalt 20 aastat teenistuses vii-
binud ja ametikohuste täitmisel vigastada saa-
nud, ehk kes kannatanud iseäralise eneseohver-
damisel riigi huvide pärast.

1913 aasta seadus toob uuendusi ainult
seaduse praktilise külje peensustes, jättes
täiesti puudutamata põhimõtted. Näituseks muu-
tub uus seadus pensioni väljaarvamise viisi,
sõjaväes mööda saadetud teenistuse aja arvesta-
mise korda. Viib mõned uued kategooriad amet-
nikka "du service actif" hulka üle. Muudab
pensionide ülemmäärasi ja alla 20 aastat vanad
ametnikud vabastab palgast mahavõtmistest.
(Võrdle Berthélemy Droit.Administratif.)

Pensioni suuruse väljaarvamisel võetakse keskmine palk ja igaaastase teenistuse pealt $\frac{1}{60}$ võrra tõuseb "dans la partie sédentaire" ja $\frac{1}{50}$ võrra "dans la partie active." Pensioni ülemmääraks on 6000 fr. kõigile neile, kes üle 12000 frangi aastas palka said. Erand on tehtud diplomaatlises korpuses teenijatele ja nende ülemmäär on 12000 franki.

Mis puutub 1924 a. 14. aprilli seadusesse, siis tuleb see käsitusele eespool, kui asun üksikutes riikides maksvaid pensioni õigusi käsitama.

rikas ei olnud ja tasu selle tõttu puudulik, vastasid valitsesjal heameelega selle peale, kui Officers said rahuldada ameti koha sissetulekust.

Ametikoha sissetulekud (Sportain) lähevad kõik ameti fondi. Suurtes osas sai veel omale Officer. Väikese osas said omale Officer'i poolt Patronage alusel ametisse määratud ja

I n g l i s m a a l on riigiteenijate pensioni küsimuse lahendamise alguse peaaegu selsamal ajal saanud, kui Prantsusmaal see sündis-18. aastasaja lõpul. Inglismaal tuli ennem, kui pensioni maksmine seaduse alusele viia, oma ametnikkudele palgamaksimine poliitika põhjani muuta. Kõik tõelised ametnikud Officers keskaja pärandusena said tasu teenistuse eest Kuninga tsiviil-lehe summadest, mille läbi palgaks minevad summad väljaspool parlamendi kontrolli seisis. Et Kuninga kassa küllalt rikas ei olnud ja tasu selle tõttu puudulik, vaatasid valitsejad heameelega selle peale, kui Officers endid rahuldasid ameti koha sissetulekust. 9)

Ametikoha sissetulekud (Sporteln) läksid kõik ameti fondi. Suurem osa sai sealt omale Officer. Väikese osa said omale Officer'i poolt Patronage alusel ametisse määratud ja

---

9) Hatschek - Bd. 2 lhk. 576.

tema poolt ülevalpeetud Clerk'id.

Näituseks olgu võetud Siseasjade Sekretär, kelle palk oli 5600 £. Kuna Sporteln'idest ta sai peale selle veel 2800 £. Sealt maksis ta büroo ametnikkudele 1600 £ ära (Dr. Scheid. Die rechtliche Stellung der Englisch Staatsbeamt.)

18. aastasaja lõpul tehakse algust suure palgamaksmise reformiga. Ametnikka viies riigikassast maksetava palga peale. Kõige ennem muidugi kohunikka ja siis järgu kaupa teistes riigiasutustes teenivaist. Arusaadav, et kui palgamaksmise juures puudus täiesti seadusline alus ja parlamendil sõnaütlemist ei olnud nende summade kohta, mis sinna kulutati, siis veel halvem lugu pensionide määramisel valitses. Oli tarvis pensionis poliitika tervendamiseks viimased ära võtta tsiviil-lehe alt ja mahutada riigikassa alla ja ühes sellega ka parlamendi võimkonda ja 1785 aasta palga ja pensioni komisjon tegi ettepaneku "Eine Einrichtung zu treffen, welche den

Beamten berechtigten sollte zu einer Fürsorge bei Austritt aus dem Amt, unabhängig von Willkür und Laune." Rea seaduste läbi viiakse Inglise, Schotti ja Iiri kohtunikkude pensio-
 "nid Konsolideerte Fond'i" - s.t. fond, kuhu kõik riigi sissetulekud lähevad - peale üle. 1803 aasta Varaameti määrusega viiakse kõik Tolliametnikud pensiooni peale, milleks summad peavad tulema tollide brutto sissetulekutest. 1810 aasta seadusega antakse ka kõige teiste Departemangu ametnikkudele pensiooni õigus ja ühel ajal viiakse summade määramine seks otstarbeks parlamendi võimupiirkonda. Välja jäid selle seaduse alt asutused, kelle käsutuses ei olnud n.n. "fee-fond'i", nagu näituseks Varaamet, Riigisekretariaat, Riiginõukogu ja Kauba-amet, "kellede ametnikud said edasi pensiooni "Sporteln fondist" ja seega väljaspool Parlamendi kontrolli seisid. Ka teiste asutuste pensionide üle oli Parlamendi kontroll piiratud, ta võis ainult üldsumma kinni-

tamata jätta ehk kinnitada, ilma et tal õigus oleks olnud hinnata üksikute kohtade järelle määratavaid normisid. 1820 aasta seadusega on ka see õigus Parlamendile antud.

Lõpulikult sai Inglise riigiteenijate pensioni küsimus lahendatud 1859 aasta ja 1887 aasta seadustega, millede mõned tähtsusetad punktid kunni ilmasõja lõpuni muudetud said. Kas peale ilmasõda Inglismaa on oma riigiteenijate pensioni küsimust uute seadustega lahendanud, nagu Prantsusmaa seda käesoleval aastal tegi, ei ole mul teada. Prantsusmaaga võrreldes on Inglismaa hoopis väiksema arvu seadustega läbi saanud sama aja jooksul. Nagu Prantsuse 1913 aasta seaduse Senati aruandja ettekandest näha, on Prantsusmaal vastavate orgaanide poolt 1790-1913 aastani sel alal 383 seadust, määrust, seletust ja korraldust välja antud. (Berthélemy.)

P r e i s i m a a l hakati teenistuse vahekordi riigi ja ametnikkude vahel korraldama Kuningas Friedrich Wilhelm'i ajal, keda võib ka õigusega lugeda elukutselise ametniku seisuse loojaks. Tema ajal seati üles tingimised, et riigiteenistusse astuja peab vastavalt selle valitsemise tegevuse harule ettevalmistatud olema, kuhu ta tahab koha peale astuda. Seati sisse katsed kandidaatidele ja nõuti erilist ettevalmistuse teenistust. Kõige üleval ettetoodud korralduste läbi sattusid riigiteenistusse kõrgest haritud ja hästi ettevalmistatud jõud, mis ei jätnud mõju avaldamata asjaajamise/^{peale}/ametiasutustes ja kellede ausus äraostmatuse suhtes, truudus oma Kuningale ja riigi vastu suurelt kaasa aitasid Preisi kuningriigi idee arenemisele ja kasvamisele. Tegelikult võisid juba sel ajal Preisi riigiteenijad rehkendada, et kohad neile surmani on kindlustatud,

kuid õiguslist alust neil ei olnud veel, saada nimetatud eluksajaks ametikohale. Nii-sama puudus neil ka õigus nõuda palgaga kindlustamist, kui nad olid sunnitud teenistusest lahkuma. Friedrich Suure ajal lasti veel suurem osa ametnikka lahti, ilma et neile oleks pensioni määratud. Ühte peab tähendama, et Preisi riigiametnikkude õigusline seisukord oli hoopis parem Prantsuse ja Inglise omadest, kes sel ajal veel täiesti ära rippusid Valitseja tujudest, kuna aga Preisi omade Rechts und Pflichten im zehnten Titel des zweiten Teils des Allgemeinen Preussischen Landrechts im einzelnen geregelt waren und damit der Preussische Beamtenstand in Deutschland die erste Kodifikation des Beamtenrechts aufzuweisen hatte. In diesen gesetzlichen Vorschriften tritt der staatsrechtliche Charakter des Staatsdienstes klar hervor. Die Preussischen Beamten werden fortan nicht etwa als Diener des Königs, sondern als

Staatsdiener bezeichnet, die ihre Dienste zur Erfüllung der Aufgaben und der Zwecke des Staates zur Verfügung Stellen.¹⁰⁾ Enam kind-lamale õiguslisele alusele seab 1850 aasta 31. jaan. Preisiriigi põhiseadus kohtunika § 87-89 ja § 98 määrab, et die besonderen "Rechtsverhältnisse der nicht zum Richterstande gehörigen Staatsbeamten, einschliesslich der Staatsanwälte, durch ein Gesetz geregelt werden sollten, welches, ohne die Regierung in der Wahl der ausführenden Organe zweckwidrig zu beschränken, den Staatsbeamten gegen willkürliche Entziehung von Amt und Einkommen angemessenen Schutz gewährt." Üleüldist, ühtlast riigteenistuse seadust ei eksisteerinud kunni revolutsiooni päevini Preisimaal, ehk küll Saksa riigi ametnikude vahelkordade korraldamiseks on 1873 aasta seadus ja teistes osariikes niisamuti oma riigiteenistuse seadused olemas on (Baieris 1908 a.,

-----
10) Brand - Das Preus. Beamt.)

Badenis 1908 a., Württembergis 1876 a. ja 1907 a.)
 Preisimaal on antud viimase saja aasta jooksul
 suur hulk seadusi, määrusi, korraldusi ja ees-
 kirju välja, kuid nad on kõik laiali pillatud
 ja paljud vanemad uuematega kas osalt ehk täies-
 ti ära muudetud, nii et raske on ülevaadet saada,
 mis veel edasi maksab, või mis oma jõu kaotanud.
 Preisi ametnikkude pensioni aluseks on 27. märtsi
 1872 a. Gesetz betreffend die Pensionierung der
 " unmittelbaren Staatsbeamten, sowie der Lehrer
 und Beamten an den höheren Unterrichtsanstalten
 mit Ausschluss der Universitäten," muudetud
 1882 a. 31/IV, 1884 a. 30/IV, 1890 a. 20/III,
 1896 a. 25/IV, 1907 a. 27/V aastatel antud novelli-
 dega.

Saksa riigiametnikkude kindlustamiseks ise-
 seisvat pensioni/^{seadust/}ei ole, nagu seda Preisimaal
 nägime, vaid see küsimus leiab lahendamist riigiteenistuse seaduses ametnikkude õiguste tiitli
 all. (R.B.G. § 34, § 71.) Leskede ja vaeste-

laste pensioni küsimust lahend. 1881 a. 20. aprilli sead. Pensioni küsimust käsitavat osa on muudetud 1886 a. 24/IV, 1887 a. 25/V, 1903 a. 23/V, 1905 a. 22/IV. seadustega.

E e s t i riik oma lühikese kestvuse ajal on jõudu mööda katsunud enda teenijate pensioni küsimust lahendada ja sel alal terve rida seadusi ja määrusi maksma panna, missugused ehk küll võib olla osalt ajutise iseloomuga, kuid erakorraliste juhtumiste all kannatajad on kõik ühes perekonnaga kindlustatud nende alusel. Olgu veel tähendatud, et Eesti riik päris oma Eelkäijalt Suurelt Vene riigilt suure hulga tema territooriumil asuvaid veneaegseid pensionääre, kes saades lahutatud oma pensioni maksjast - Vene riigikassast ja teistest mitmesuguste abi fondide asukohast siin ilma igasuguse abita jäid ja suurt viletsust kannatasid. Suur hulk oli neist pealegi Eesti riigi praegusel territooriumil oma teenistuse aja mööda saatnud - seega Eesti rahva keskel teeninud ehk küll meile mitte sümpaatilise Vene riigi võimu esitajatena. Nende vastu oli meil kohustused toetust anda.

leringu alusel võtsime kõik Venemaa konna
 peale kui järele tulijate seadusest
 kõik Venemaa riigikanduse. Nendele tuli kii-
 relt abi muretseda ja Asutava Kogu poolt 18. mail
 1920 aastal vastuvõetud seadusega sünnib see kun-
 ni siamaani, ainult uute novellidega on abira-
 hade määrad muudetud. Ülevõtähendatud seaduse
 alla käivad isikud, kes Vene riigi ehk emerituur
 kassadest abiraha said, kui nemad 1) töövõime-
 tumad, 2) sissetulekuid ei ole. Töövõimetumaks
 loetakse üle 60 aastased ja alla 16 aastased.
 Kuus maksetava abiraha määr oli 250 mrk.: kui
 üks abiraha tarvitaja isik peale pensioni õigus-
 tatu, siis lisaabiraha 150 mrk., kui 2 isikut -
 250 mrk. ja 3 ehk rohkem - 300 mrk. lisa abi-
 raha. Kui surma järele perekonda jääb järele üks
 abisaaja, siis maksetakse - 250 mrk., 2 isikut -
 400 mrk., 3 isikut - 500 mrk., 4 ja rohkem isikuid -
 550 marka. Järelevalve ja töövõimetuse kindlaks-
 määramine pannakse linne, maakonna, valla- ja alevi-

valitsuste peale. Enne käesolevat seadust umbes 3 kuud varem võeti laiaulatuslise tähtsusega seadus vastu ja nimelt "Asutava Kogu" poolt 6.veebr. 1920 a. vastuvõetud "Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seadus." Meile on ta tähtis ja kuulub käesoleva töö piiridesse ainult sellepärast, et tema alusel saavad pensioni ka riigiteenijad. Vabariigi Valitsuse poolt on Ajutise Valitsemise § 12-a põhjal väljaantud 28.sept.1921 aastal kaks järgmist seadust: 1) Seadus pensioni maksmise kohta isikutele, kes E.Vabariigi ülesehitamise tööst osa võtnud ja selle juures töövõimu kaotanud, niisama ka surma saanute perekondadele", 2) Seadus ametkohuste täitmisel tööjõu kaotanud riigiteenijatele ja surma saanud riigiteenijate perekondade ajutise pensioni maksmise kohta." Mõlemates seadustes tähendatud riigiteenijate pension oleks seesamane, kui rahvaväelaste oma 6.veebr.1920 a. seaduse järgi.

Pensionid ülemäär oleks terve tööjõu kaotamisel terve palk, kui aga pensionäär kõrvaltabi tarvitab, siis 125 % palgast. (§7). Kes vähem, kui 100 % enda töövõimest kaotanud, saab pensioni vastavalt oma töövõime kaotusele protsentuaalselt. (§ 7 p.2). Töövõime kaotus alla 10 % ei anna õigust pensioni saamiseks. (§ 7 märkus: 2.) Pension määratakse kas eluaegne ehk jälle tähtajaline. (§ 8). Tähtajaline sel juhtumisel, kui võib loota pensioniõigustatu paranemist ja selle tõttu töövõime tagasisaamist. Kui töövõime kaotus kannab ajutist laadi, võib vigastatu uuele läbivaatamisele kutsutud saada. (§ 12). Pensioni määratakse ainult neil juhtumistel, kui õigustatul mingit muud sissetulekut ei ole, kui läinud teenistuse tasu ehk kui sissetulek on väiksem igal aastal § 3 äratähendatud komisjoni poolt kindlaks määratud sissetuleku alammäärast, aluseks võttes sissetuleku maksu ja teisi andmeid. (§ 30).

Pensionäärile lõpetatakse pensioni maksmine, kui ta pensioni peal olemise ajal sissetuleku omanikuks saab, mis tema ülevalpidamist võimaldab. (§ 30).

Peale selle lõpetatakse pensioni maksmine neilsamal põhjustelgi, nagu muude riikide seadused seda ette näevad, s.t. häbistavate kuritegude eest süüdimõistmise puhul, surma ja kodakondsusest lahkumise puhul. Meie seadus leiab aga veel ühe fiskaalse ülesastumise eest trahvimise üheks põhjuseks, ja see on, kui keegi sala viinapõletamise ja müümise eest karistatud saab. Käesolev üleastumine täiesti fiskaalsete huvide vastu ei tohiks nii suurt õiguste kaotamist esile kutsuda. Käesolevat võib ainult seletada ajavaimuga, kus seaduseandja tahab teravilja raiskamise eest hoida. Olid ju sel ajal veel riigi piirid kinni ja oma tagavaradest ei jätkunud rahva toitmiseks. Pensioni saamise õigus on ka surma saanute pere-

kondade liikmetel, kelledeks loetakse naine, lapsed ja isikud, kes tema ülevalpidamisel seisid ehk keda tema seaduse järgi oli kohustatud üleval pidama, kui nad töövõimetumad. (§ 1). Töövõimetuks loetakse, kes üle 60 aasta ja alla 16 aastat vanad, ehk jälle töövõimetuks tunnistatud või jälle kui naisel abielust surma saanuga alla 10 aastat vana laps. (§ 36.)

Pensiooni määrad oleksid järgmised: üheliikmeline perekond - pool palka; kaheliikmelise perekonnale - kaks kolmandikku palgast ja kolme ja rohkem liikmelise perekonnale - kolmveerand palgast. (§ 34 p.1,2,3). Pensiooni summadest ei tehta mahaarvamisi võlgade kustutamiseks ega nõudmiste rahuldamiseks. (§ 6).

Seadusel on (§ 45) tagasiulata jõud ja tema alusel on pensiooni õigus kõikel tema alla kuuluvatel isikutel, kui neil pensiooni õigus on tekkinud Eesti Vabariigi tervel kestvuse ajal -

s. t. 11. novembrist 1918 aastast.

Kui käesoleva seaduse põhimõtteid võrrelda nende seaduse omadega, mis pensioni seaduste all on hakatud mõistma, siis peab ütleva, et meil on valitsemas rohkem hoolekande põhimõtte, kui tasumõtte ametnikele tema iseäraliste teenete eest. Siin ei saa ametnik seda pensioni sellepärast, et see tema õigus on, mis tekkinud iseäralise avalik-õiguslise varanduslise huvidega lepingu tagajärjel, vaid (käesoleval juhtumisel) saab ta pensioni õiguse osaliseks ainult siis, kui tal muu sissetulek puudub ülespidamiseks, - seega pensioni maksmine täiesti ära rippuv varanduslisest seisukorrast, aga mitte endisest teenistuse vahekorra. Seda võib seletada esiteks nende seaduste ajutise iseloomuga ja teiseks tolle aegse riigi majanduslise seisukorraga, kui riigi raha ressursid õige piiratud olid kulurikka sõjapidamise ja riigi asutamise tagajärjel. Sõjas said tuhanded vigastatud ja

nõudsid riigilt arstimisega ja pensionide näol kümnetesse miljonitesse ulatavaid kulusid, tuli mõelda ainult esialgul nende peale, kes seda hädatarviliselt vajasisid, ja kui kõigile õigust anda, oleks ilma sissetulekuta isikud nõnda väikse määra saanud, mis vaevalt nende juures oleks kõige suuremat häda ja puudust suutnud kõrvaldada. Seaduseandjal tuli riiklistes üleüldistes huvides siin osa kodanikkude s.t. nende kodanikkude, kes riigiteenistuses oma tervise kaotanud, kuid siiski varandusest või mujalt sissetulekut saavutasid, õigustatud huvidega ohverdada ja pensioni seaduse aluseks võtta hoolekande põhimõtted, aga mitte vastutasu põhimõtted.

Vahepeal on riigi majandusline kandejõud nõnda palju tugevenenud, et riik võib kodanikele, kes oma tervise ehk isegi elu üleüldiste huvide teenistuses jätnud ohvriks, õiglaselt vastavalt nende poolt toodud ohvrile väärilist

vastutasu kindlustada pensioni näol, ilma ära rippumata õigustatu sissetulekust. On juba vastavad seaduse eelnõud niihästi sõjaväelastele, kui ka riigi ja omavalitsuse teenijatele välja töötatud ja ootavad Riigikogu lõpulikku kinnitamist, mis ka saab sündima vististi veel käesoleval aastal. Viimane neist on juba 1921 aastal Riigikogusse antud, kes teda enda portfellis seega juba 3 aastat hoidnud. Töö- hoolekande ja rahaasjanduse komisjon on teda suure hoolega läbitöötanud selles sihis, et vastavalt meie riigikassa kandejõule oleks riigiteenijatele ja teistele selle seaduse alla kuuluvatele isikutele kindlustatud õiglane pension - igale ühele vastavalt tema teenetele teenistuse aja vältusel. Peab tähendama, et parempoolsed rühmad on siin riigikassa huvidest rohkem välja läinud üksikute põhimõtete hääletamisel, kuna pahempoolsed jälle rohkem riigiteenijate huvisid ainult on püüdnud silmis pidada.

Meil tuleb allpool, kui asume üksikutes riikes maksvaid pensioni õigusi käsitama Eesti suhtes võtta aluseks ülevalpool ettetoodud eelnõu ja tema peale kui lähemas tulevikus maksma hakkava õiguse peale vaadata. Täiskogu koosolekul, kus rühmade jõudude vahetõde seesama ja üksikud rühmad endi põhimõttelistele seisukohtadele truuks jäid, ei ole muudatusi karta ja eelnõu kinnitatakse seaduseks sel kujul, nagu ta rahaasjanduse komisjonist välja tulnud. Ainuke parandus, mille läbimiseks võib lootust olla, on et riigi ettevõtetes töötavad töölised käesoleva seaduse alt välja jäävad, kuid see ei takista meid ometigi eelnõust ses osas, mis riigi- ja omavalitsuse ametnikka käsitab, vaatlemast oma töös.

Lõpuks olgu veel ettetoodud üks riik - Schweitz, kelle riigiteenijad ei ole kindlustatud pensioniga, nagu seda on ülevalpool ettetoodud riikes tehtud. Schweitzis ei eksisteeri

pensioni seadust ametnikkele nii hästi liidu teenistuses seisvatele, kui ka õsariikes teenivatele. Ametnikud on seal kindlustatud "Das Kranken - und Unfallversicherungsgesetz vom 13. Juni 1914." läbi: Iga Schweitzer Bürger hat " das Recht in eine Kasse einzutreten, wenn er deren statutarische Aufnahmbedingungen erfüllt. Das Recht ist gegründet auf Art. 34-bis der Bundesverfassung, die Krankenversicherung jedem zugängung machen will." 11)

Schweitzzi mahajätmist pensioni küsimuse korraldamise asjus võib peaaesjalikult seletada sellega, et seal kunni 1848 aastani ei olnud veel liidu valitsuses tekkinud elukutselist ametnikkude klassi. Die Bundesverwaltung beschränkte sich ja, " abgesehen von der Helvetik, bis zum Jahre 1848 auf kümmerliche Ausätze und die Verwaltung der Kautione huldigte, nach dem Sturz der Geschlechterherrschaft, den Prinzipien der Volkswohl und der kurzen Amtsperioden, welche bekanntlich an sich mit dem

11) Krumbiegel - Die Schweiz. Sozialversch. lhk. 49

12) Berufsbeamtentum auf dem Kriegsfusse stehen."

Alles 1848 aastast tõi siia muudatuse, kui Liidu valitsuse all läks post, telegraaf ja tolliasjandus.

Uus Liidu ametnikkude õigus oma arenemise algul käis sedasama rada, mis osariikeski ja ametnikud nimetati ehk valiti lühikeste 3 - 6 aastaste ajajärgude peale. Alles pärastise tegelikkudele elunõuetele järele andes, kus riigivalitsummise harud nõudsid tehniliselt kõrgelt kvalifitseeritud ja haritud isikuid ametnikkude kohtadele, mis aga võimalik bei Aussicht auf dauernde Anstellung und gutes Fortkommen zu gewinnen var," 13) lõi Liidu valitsus faktiliselt, ilma et positiivset õigust oleks muudetud, schweitslasi omase konservatismuse juurde, eluks ajaks ametisse määramise põhimõtte läbi. Nagu Dr. Ammann oma töös ette toob, oli Liidu teenistuses 1880 -

12) Dr. Ammann - Die Wahrung der Interessen der öffentl. Ausgestellten. *Uu 227-*

13) Dr. Ammann. *Uu 231.*

7200 isikut, neist 7000 posti-telegraafi alal, 1900 aasta - 1600 posti-telegraaf. töölised ühes arvatud. Ametnikud ja teenijad seisavad avalik-õiguslises vahekorras, kuutöölised - eraõiguslises. Maksev riigiteenistuse seadus on alles üsna algarenemise ajajärgus. Ametnikud nimetatakse ametisse mitte eluks ajaks ega tähtajata, vaid nimelt valitakse 3 aastaks. Liidu nõukogu poolt, kelle käes on ka ametniku määramise õigus.

Et Schweitzis alles riigiteenijate õigusline kord väljaarenemise ajajärgus, et seal ametnikud ainult lühikese aja peale teenistusse valitakse, on ka seletatav, et Schweitzis ei ole maksmas pensioni seadust. Teatud määral kindlustab seal kinnitus-seadus ka ametnikke, missugune kindlustus küll väga puudulik ja kaugelt vähem, kui mujal riikes.

Teatavasti - riigi- ja avaliku teenistuse seadus
 1884 a. 24. veebruaril seadus ja 1889 ja
 1887 a. seadus; Preisimaa riigiteenistuse seadus
 kõige kunni 1924 aastani; Prantsuse riigiteenistuse seadus
 Saksa riigis - riigiteenistuse seadus (Reichsbe-
 dienstengesetz) kunni 1917 aastani ja riigiteenistuse seadus

II. P e n s i o n i   Õ i g u s .

§ 3. Pensiõni õigustatud ametnikud. 1)

Iga rahvas on oma arenemises ise rada käinud. Iga üksiku rahva arenemise käigu juures ilmsiks tulevad iseäraldused on rippuvad paljudest meile nägevatest ja osalt ka veel inimese vaimusilma eest peidetud põhjustest. Ühe edusammu tagasimineku kohta rahva arenemises, võime meie kindlaid põhjuseid konstateerida, kuna suuremas osas ainult oletustega tuleb leppida. Vastavalt rahva kultuurilisele arenemisele, on ka iseseisvate rahvaste juures

---

1) Üksikutes riikes maksva pensiooni õiguse aluseks on käesolevas töös minu poolt võetud: Eestis - riigi- ja omavalitsuse pensiooni seaduse eelnõu I-sel lugemisel Riigikog.v.v.Prantsuse maal-1924 a. 24.veebruari seadus; Inglismaal - 1859 ja 1887 a.seadus; Preisimaal - 1872 a. 27.märtsi seaduskõige kunni 1924 aastani tehtud muudatustega; Saksa riigis - riigiametnikkude seadus (Reichsbeamten-gesetz.kunni 1914 aastani tehtud muudatustega.)

nende riigi korrad arenenud, algades primitiivsematest riigi vormidest ja järk-järgult arenenud ilma riigi vormi täiuseni. Nagu juba minul eespool tuli näidata, et vastavalt iga riigi valitsemise korra arenemisega on ka arenenud vahekorrad riigi ja tema teenijate vahel. Algades sellest seisukorrast peale, kus riigiametnik laiemas mõttes oli täiesti riigivalitseja isiku teenistuses, ärarippudes viimasest ilma mingisuguse õigusetä. Valitseja juhtimine ja äranägemine oli tema õigus. Oli täieline isand ja teenri vahekord. Aeg-ajalt riigi võimu arenemisega muutus ka kord-korralt riigiteenija seisukord. Tema seisukorda hakati juba avalik-õigusliste aktidega korraldama. Tekkisid paratamatute kohustuste kõrval puutumata õigused. Õigus iseäralise kaitse peale riigiteenijale riigi poolt tema ameti tegevusel, ideelise tasu õigus, aukraatide ja märkide näol ning kindlustus elamise võimaluseks materjaalse tasuna teenistuses - palga näol ja pärast teenistusest lahkumist, kas vanaduse ehk töövõimetuse tõttu - pensioni näol. Üksikud

riigid arvestades enda valitsemise korra ise-äraldustega, ajalooliste traditsioonidega, rahva iseloomuga jne. on ka vastavalt oma valitsemise aparaati korraldanud ja seal tegevaid isikuid ühele ehk teisele õiguslisele astmele seadnud vastavalt teenistuse kohale.

Ühed riigid on katsunud kõiki enda teenistuses seisvaid isikuid enam vähem ühetasaselt õigustega varustada, mitte arvestada teenistuse koha tähtsusega ja riigiteenija peal lasuvate kohustustega, välja minnes ühetaulsuse põhimõttest. (Eesti) Teised riigid selle vastu on aga tähtsatel ja vastutusrikastel kohtadel teenivaid ametnikka suurema õigustega varustanud, neile suuremat ideelist ja materjaalset tasu määrates, - lühema teenistuseaja järele suurema puhkepalgaga varustanud jne. Üks niisugustest riigiteenijate õigustest, mille osaliseks viimased üksikutes riikes väga mitmesugustel tingimistel saavad - on pensioni õigus. Ühedes riikes on

tahetud anda seda õigust kõigile riigiteenistuses seisvatele isikuile ja plus veel, kes teistes avaliku õiguse iseloomuga ühingutes teenijatele, nagu näituseks Eesti Vabariigis, teised riigid on aga pensioni õiguse osalisteks ainult piiratud kategooriad riigiteenijaid teinud. Käesoleva paragrahvi ülesanne saabki olema pensioni õigustatud riigiteenijate ringisid üksikutes riikes ära märkida.

1. E e s t i s, pensioni õiguse osaliste isikute kategooriate kindlakstegemisel tuleb meil aluseks võtta pensioni seaduse eelnõu, nagu juba eelpool tähendatud. Käesoleva eelnõu järgi oleks pensioni saamise õigus (§ 1): a) kes riigiasutustes ja ettevõtetes teenivad, üks kõik, kas nad sinna on valitud või nimetatud (§ 1, p. a). Riigiasutuste all tuleb siin mõista kõige laialisemas mõttes asutusi valitsemise alal, kohtu alal, ja ka seadusandluse all. Seadusandluse alal kerkib kõige esiteks muidugi küsimus Riigikogu liikmete

kohta, kas nemad § 1, p.a alusel on ka pensioni õiguslised, sest Riigikogu on riigiasutus - kõige kõrgem Vabariigis, kas vastab Riigikogu liige teisele tingimisele s.t. kas võib tema tegevust Riigikogus teenistuseks lugeda. Laiemas mõttes on Riigikogu liige teenistuses ja nimelt terve rahva teenistuses, niisama on ka kõik riigiasutused ühes seal teenivatega rahva huvides loodud - sellega siis Riigikogu liikme seisukord täitsa analoogiline muu riigiteenijaga sisuliselt. Kui nüüd Riigikogu liige vastab oma seisuse poolest § 1, p.a ülesseatud nõutele, siis ei võiks muidugi kahtlusi olla, et Riigikogu liikmed oleks pensioni õiguslased, pealegi kui otsekohest eitavat määrust ei ole, ainult alles § 21 ja § 1 tõlgitsemisel ühes koos võime ütelda, et Riigikogu liige, kui ta enne ega pärast Riigikogu liikmeks olemist ei ole riigi või omavalitsuse teenistuses olnud, pensioni õigust ei oma ja ainult aeg võetakse arvesse riigi- ja omavalitsuse teenijatel Riigikogu liikmetel (§21).

Pensioni õiguslased on ilma kahtluseta midugi Riigikogu kantseleis teenijad^{ja} asjade valitsejaga, kes harilikult riigiteenijast ehk lahku lähevad oma ametisse nimetamise viisi poolest.

Eriti määrus on tehtud Vabariigi Valitsuse liigete, Riigivanema ja riigikontrolööri suhtes, (§ 1,märkus 1.) kes pensioni õiguslised käesoleva seaduse alusel. Edasi oleks midugi ametnikud, riigiteenijad, ajutised tööjõud ja ka töölised, kelle peale vaatamata, kas nad koosseisus ettenähtud kohtadel teenivad või väljaspool koosseisu olevatel kohtadel, kas nad ilma tähtajata, eluksajaks ehk tähtaja peale ametisse nimetatud. Väljavõtte on tehtud ainult isikute suhtes "kelle teenistus riigi- ja omavalitsusasutustes ainult kõrvaltööks ja hooajatöölised." Kõrvaltööks kuuluvad ametid määrab kindlaks Vabariigi Valitsus. (§ 1,märkus 2.) Hooaja tööliste all võiks mõista näituseks riigiturbatööstuse töölisi, kuna aga põlevkivi tööstuses, kus töö aasta läbi kestab, tud või nimetatud G... ka kuuluks

ühesugustel alustel riigiametnikkudega ja teenijatega oleks pensioni õigus. Ka riigi tööstusettevõtete teenijad oleksid pensioni õiguslised, missuguste hulka kuuluks näituseks Põlevkivitööstus, Laevasõidu amet, Sadama tehased, Raudtee tehased ja teised ettevõtted. Eesti pangaga suhtes lähevad arvamised lahku, kas ta on riigiasutus ehk jälle ettevõtte, aga viimase teenijatel on oma antud põhikirja alusel pensioni õigus. (E.P.põhikirj § 36). Seega kuuluvad Eestis kõik kodanikud pensioni õiguslaste hulka, kes kuidagi viisi riigiga teenistuse vahekorras, väljaarvatud notariused, kes palka ei saa, vaid tasu saavad seaduse alusel määratud maksudest, (Gebühren). mis võtab võimaluse neile pensioni määrata käesoleva eelnõu järele, muidu täpse tõlgitsemise juures ei tohiks neil see õigus siiski mitte puududa.

2. Kõik, kes omavalitsuse asutustes ja ettevõtetes teenivad ükskõik, kas nad sinna on valitud või nimetatud (§ 1, p. b). Siia hulka kuuluks

valitavad maakonna-, linna-, valla- ja alevi-
 valitsuste liikmed, nimetatavad kantseleis ja
 tehnilised jõud - kõik omavalitsuste ettevõtte-
 te - gaasivabriku, elektri jaama teenijad ja
 töölised. Nagu sellest selgub, on seaduse
 andja tahtnud kõigele omavalitsuse ametnikele
 ja teenijatele ja töölistele pensioni õiguse
 anda. Ainult valitavate ametnikkude suhtes jääb
 see õigus vististi küll puhtteoreetiliseks,
 paberile püsivaks, sest raske on meie riiklise
 korra ja parteilise vahekordade juures ette
 kujutada, et keegi 25 aastat linnapea ehk maa-
 konnavalitsuse esimees saab olla ja pealegi, kus
 meil vägisi tahetakse parlametaarne kord sisse
 viia ka omavalitsuse esituskogudesse.

3. Kõik kooliõpetajad, kes avalikkudes ja
 õigustega erakoolides õpetavad. Nagu ülevalpool
 ettetoodult näha, käivad Bestis ühe pensioni sea-
 duse alla ühetasaselt kõik pikal riigiteenistuse
 redelil seisvad isikud, algades Riigipeaga - Riigi-

vanem - ja lõpetades viimase remonttöolisega raudteel. Kõige järjekindlamini on käesolevas seaduses demokraatline põhimõte läbi viidud. Kõik, kuidas ja kas selle all riigi finans huvid ei kannata, ei kuulu käesoleva töö piiridesse. Ja kui meie asume nõnda sama noore seaduse 24. aprilli 1924 a. vaatlemisele Prantsusmaalt, kes pensioni õiguse põhimõtete looja 1790 a. seaduses oli, siis peame küll tunnistama, et Väike Eesti riik on Suurest rikkast Prantsusmaast ette jõudnud.

Prantsusmaa 24. aprilli 1924 aasta seaduse alusel on pensioni õigus: 1) riigiametnikel ja teenijatel, (employés) kes riigi administratiiv asutuste alalistes koosseises.

2) kõik maa- ja mereväelased, aukraadi peale vaatamata;

3) eraisikud, kes pensioneeritud sõjaväelise seadusandlusega;

4) lesed, ja vaesed lapsed, kui ülevaltähendatud isikute järeljääjad peale surnu.

Ametniku mõistealuseks tuleb võtta seaduse eelnõu Nr.966, sisseantud 1.juulil 1920 a.poolt antud definitioni: Sont considérés comme fonctionnaires, pour l'application de la présente loi, tous ceux qui, en qualité de délégués de l'autorité publique, d'employés, d'agents ou de sous-agents, occupent un emploi dans les cadres permanents d'un service public civil régi par l'Etat, à l'exclusion du personnel ouvrier." Peale selle peavad veel käesoleva seaduse alla kuuluma 1) kõik, kes on nimetatud alalisele kohusetäitmisele;¹⁾ 2) kõik, kes alaliselt teeninud rahvuslistes heategevates asutustes; 3) rahvuslistes hoolekande asutustes;²⁾ 4) kõik teenijad, kes figureerivad "Employés d'Etat" statuts.³⁾

Ei kuuluksid sellega käesoleva seaduse alusel pensioni õigusliste ametnikkude hulka: a) Les ouvriers en general; b) Les ouvriers des P.T.T.; c) Les contonniers et chefs contonniers des rantes nationales;

-----
 1) Déclaration de M Pasquet rapporteur(11 avril 1924a.)
 2) " de Ministre des finances(Chambre 11avril ")
 3) " de Ministre des finances(Chambre 11avril ")

- d) Le personnel de l'Imprimerie nationale;
- e) Les agents des Compagnies de chemins de fer;
- f) Les agents qui ne consacrent pas tout leur temps à leurs fonctions et qui prêtent leur concours au public en même temps qu'à l'Etat;
- g) Les agents qui ne dépendent pas directement de l'Etat, mais ne sont que les préposés personnels de certains fonctionnaires; h) Les agents non permanents (temporaires, intérimaires; i) Les agents non titulaires; j) Les fonctionnaires des Administrations départementales ou communales.⁴⁾

Eraisikute hulka, kes sõjaväelise seaduse- andluse alusel pensioni saavad, kuuluvad: 1) Asu- maades teenivad isikud administratiiv alal; 2) Me- reasjanduse tehnilised agendid ja kantselei jõud, mere ja kalapüügi vahid. Sõja tööstuslistes ette- võtetes ja arsenaalide meistrid ja "immatriculés" "Ouvriers" Püssirohu vabrikute insenerid ja tehni- lised agendid. Sellega on antud pensioni õigus Parntsusmaal mitte kõikele ametnikkele ja teenija-

4) La loi des pensions 14.IV.1924. avec des Commentaires. lhk.5.

tele, vaid ainult, kes alalistes koosseisudes ettenähtud kohtadel teenivad, seega väljajättes kõik ajutiselt võetud tööjõud ja palju teisa kategoorijaid, mis üksikult ülevalpool üles loetud. Töolistest on ainult sõjaväe võimkonda kuuluvates vabrikutes töötavatel pensioni õigus, mis mõistetakse sellega, et viimastel puudub streigi õigus, ja nad ei või tööandja s. t. riigi ülivõimule vastu panna oma võitlusabinõu streigis. Pensioni makstakse neile nagu ~~kõik~~ ~~kõikide~~ alamates aukraadides seisvatele sõjaväelastele, kus 2 klassi lihttööline omab vastava sõduri pensioni; I klassi töölisele seersandi oma jne. (La loi 14 avril 1924 a. § 74). Töolistest saavad ka ainult nõnda nimetatud "immatricules," missuguste all tuleb vististi mõista, mis ettevõtete alalistes koosseises ettenähtud kohtadel, need kes aga tarviduse järele tellimiste suurenemisel võetakse ajutiselt, seda õigust ei oma. Eesti omaga võrreldes on Prantsusmaal riigiga teenistuse vahe-

korras seisvate isikute arv üpris piiratum, kui seda meil, kus viimane kui tööline pensioni õigusline.

Kui meie läheme edasi Inglismaa juurde, siis leiame, et Inglisriik katsub veel vähema kuludega läbi saada, pensioni õigust lubades võrdlemisi kitsale ringile riigiteenijatele.

Inglismaa juurde üle minnes, leiame, et seal on pensioni õigus esiteks kõigil alalistel ametnikkel "permanenten Staatsbeamten" ehk "Civil servant", kellede õigus põhjeneb peasjalikult 1859 aasta seaduse peale, mis mõnes väiksemas punktis muudetud, kuna peaosades endised põhimõtted alale jäänd. Teine kategooria isikuid oleksid poliitilised riigiametnikud, s. t. kes igakordse kabineti vahetusega muutuvad, nende hulka kuuluksid ministrid ja parlamentaarsed riigi alamsekretärid, kuid täiesti iseäralise pensioni tabeli järgi. "Political Officers Pension Act 1869" alusel. Määratavate pensionide arv on

piiratud ja viimase osaliseks võib saada, kui muust sissetulekust küllalt ei ole,

"um ihm einen standesgemässen Unterhalt zu sichern, kann ihm die Pension gewährt werden (Act 1869 § 7. Superannations Act 1834, Will IV c 24 § 6)" 5)

Kohtunikud saavad pensioni "Consolidated Fund'i" summadest ja ei käi seega igaaastase parlamendi kinnitamise alla. Asumaade ametnikude ja diplomaatlises teenistuses seisvate isikute pensioni õigus on korraldatud iseäraldi seadustega (28/29.Vict C 113/u 35/36.Vict c 29 u 23/33.Vict c 43).

Asudes Saksa riigi ja Preisi riigi teenistuses seisvate pensioni õigusliste isikute ringide vaatlemisele, leiame, et mitte üksi neis kahes riigi seadustes ühine põhimõte võimalikult laiemate ametkihtidele pensioni õigust kindlustada sel alal ei valitse, vaid peaaegu

---

5) Dr.W.Scheid- Die rechtliche Stell. der Englisch, Staatsbeamt.

kõik Saksa riigi osariikides ühetaoliselt, ühed ja need samad ametnikkude kategooriad selle õiguse osaliseks on tehtud.

1. Kõige pealt on pensioni õigus ametnikkel, kes eluks ajaks ametisse määratud, selle peale vaatamata, kas neil "etatmässige" koht või ei. Nad peavad ainult kindla palga peal olema.

2. Kõik "Unter dem Vorbehalte des Widerrufs oder der Kündigung angestellten Beamten," kui nemad "eine in den Besoldungsetats aufgeführte Stelle bekleiden" (R.B.G. § 37. § 2. Abs.2. P. G.). Ametnik ei tohi sel kohal muidugi mitte ajutiselt (vorübergehend) teenistuses olla, vaid in der Absicht der dauernden Beibehaltung." 6) Uued kohad arvatakse nõnda kaua väljaspool koosseise, kunni eelarves ei ole kinnitatud. Tähtis on koht, missu-

---

6) Ministerialerlass - 9.märts 1874,
25.veebr.84.

gusel viimati ennem teenistusest lahkumist ametis oldi. Ei anna viimane teenistuse koht mitte pensioni õigust, siis ei ole ka sellel mingit tähtsust, et endised kohad pensioni õigusega olid.⁷⁾ Ametnik, kes vabalt lahtilaskmise õigusega teenistusse võetud, ei tohi ometi selleks teenistusest kõrvaldada, et temalt pensioni ära lõigata. Ametnikul on siis kahju-
 tasu nõudmise õigus " wenn das Kündigungsrecht von der Verwaltungsbehörde dazu missbraucht worden ist, dem dienstunfähig gewordenen Beamten, dessen Entlassung nicht durch andere Gründe • veranlasst worden ist, geflissentlich den Anspruch auf Pension abzuschneiden." 8)

3. Kui "Kündigungsbeamten" ei ole pensioni õigust, siis ei ole nende järele jäänud omakstel õigust ka lese ja vaestelaste pensioni peale.

---

7) Jurist. Wochenschrift. Entscheidung des R-gerichts 99. 324.

8) Brand - lhk. 37.

4. Ametnikud deren Zeit und Kräfte durch
 " die ihnen übertragenen Geschäfte nur nebenbei
 in Anspruch genommen" ei oma pensioni õigust
 P.G. § 5 Abs.1 määrsuse järgi. Selle üle, kas
 teenistuse koht sarnane on, et teda võib kõr-
 valametiks lugeda, see tähendab, kus ametni-
 ku tööjõud mitte tervelt ameti peale ei kulu,
 vaid sedapühendab oma vaba elukutsele, väljas-
 poolriigiteenistust, otsustab järgmine kõrgem
 ameti asutus P.G. § 5 Abs.2, ilma et ametnikul
 oleks õigust selle otsuse peale edasi kaebada
 kohtusse. Kõrvalameti pidamisest saadud palk
 annab ainult siis pensioni õiguse, kui koossei-
 sudes ettenähtud koht, kui " Nebenamt bleibend
 verliehen ist." P.G. § 12. On aga juba ametisse
 määramisel ära tähendatud, et ametnik määratakse
 P.G. § 5 mõttes kõrvalametisse, ei ole viimasel
 õigust kohtu teel kinnitada, et ta peateenis-
 tuse (Hauptdienst) kohal seisis. Ainult riigi-
 ametnikkel on § 38, R.B.G. Abs.2 õigus kohtu teel

nõuda, et nad täie aja tööjõu oma ametile pühendanud ja sellepärast pensioni õiguslased. Näituseks niisuguse ametnikuna võiks võtta vallakirjutajat, kes postiagentuuri juhataja kohuseid täidab.

5. Teine kategoorii ametnikka oleks, kes "die ausdrücklich nur auf eine bestimmte Zeit oder für ein seiner Natur nach vorübergehendes Geschäft angenommen werden," P.G. § 5. Abs.1. R.B.G. § 38. Et ülevalnimetatud ametnikka pensioni õigusest kõrvaldada, tuli juba neile "ausdrücklich" ära tähendada, et nad ühe kindla aja ehk möödamineva asja õiendamiseks ametisse võetud.⁹⁾ Näituseks olgu ettetoodud Patendi ameti tehnilised liikmed, keda 5 aasta peale ametisse nimetatakse. (Pat.G.vom.7. § 13.)¹⁰⁾

Lahtilastavad (Kündigungsbeamten) ametnikud, kui nad koosseisudes ettenähtud kohtadel ei teeni, võivad pensioni osaliseks saada puhkusele

9) Riigikohtu otsused. Entscheidungen des R-gerichts. - Brand.
10) Schulze - R.B.G. lhk.154.

laskmisele ülemuse kinnitusel (P.G. § 2, Abs. 2). Arusaadav, et siin juures peavad muidugi need samad tingimised täidetud olema, mis koosseises ettenähtud kohtadel teenivate suhtes maksvad s. t. teenistusele kõlbmatuse ehk 65 eluaasta mööndumine ja ooteaja (Wartezeit) täitmine. Muidugi see ei ole õigus ametnikule ja viimane ei saa sel juhtumisel omale pensioni nõuda, vaid ainult ülemuse äranägemisest ära rippuv "Gnade zuwendung", kas see pension nimetatakse eluks ajaks või on ta nimetamine tähtajaliselt võimalik, selle üle lähevad pensioni õiguse tundjate arvamised lahku. Perels-Spilling loeb ka tähtajalise nimetamise võimalikuks § 37. Anm. 7. R.B.G., kuna Brand jälle teisel arvamusel. Et viimane arvamine õige selgub, kui meie § 2, Abs. 2. P.G. võrdleme § 7, P.G., mille tekst kaks võimalust selgesti ette näeb, siis peab küll järeldama, et pension võib kas teatud aja ehk eluks ajaks määratud saada. Badenis sünnib see äramuudetava toetuspalga näol

(Widerrufliches Unterstützungsgehalt) Bad.B.G.

§ 46.

6. Kommunaal ametnikkest on kõik ka "auf Widerruf oder Kündigung" nimetatud ametnikud pensioni õiguslased. Ainult katseks, ajutis- teks tööjõududeks ehk ettevalmistuseks nimeta- tutel ei ole pensioni õigust. § 12.Kom.B.G.

7. Peale selle ei kuulu P.G.alla veel kõik Ülikoolide õppejõud § 6, Abs.1. P.G., kuna aga ülikooli ametnikkel see õigus on. Niisamuti ei kuulu siia alla avalikkude rahvakoolide õpe- tajad ja avalikkude mitteriikliste keskkoolide õppejõud.

§ 4. PENSIONI ÕIGUSE TEKKIMISE

EELTINGIMISED.

Pensioni õiguse osaliseks saavad riigiteenijad ainult siis, kui nad järgmistele nõuetele vastavad:

1°. Riigiteenija peab lastud olema puhkeaja peale, s.t. eluksajaks ametisse määratud ametnikud ei lasta mitte teenistusest lahti, vaid muss in den Ruhestand versetzt werden." Ametnikkude juures, kes lahtilastavad etteütlemisega. (Kündigungsbeamten), ersetzt die Kündigung die Verfügung, durch die sonst ein Beamter in den Ruhestand versetzt wird." 1) (R.G.81.107).

2°. Ametnik peab teenistuseks kõlbmata olema, s.t. ta peab mõne kehavigastuse või vaimu ehk füü-

---

1) Brand - lhk.291.

silise nõrkuse pärast kehvalt kõlbmata olema oma ameti kohuste täitmiseks. (R.B.G. § 34. P.G. § 1. Abs.1.) Ametnik ei pruugi olla kõlbmata mitte igasuguse ameti jaoks, vaid sellest on küllalt, kui ta ka mõnel muul kohal, mis vastaks tema senisele ametkohale, oma astme, hariduse nõue ja palga suhtes, ei suuda neid kohustusi kanda, mis sel kohal teenimisega seotud.

Muidugi ametnikku pensioni peale laskmisel peab hoolega järelkatsutud saama, kas tema oma kehalisele ja vaimlisele jõule vastavalt ei leiaks kuskil mujal teenistusharus vastavat ametkohta, mis tema käest ei nõuaks nii suurt jõupingutust, kui seda endine koht tarvitas. Nii näituseks posti-telegraafi alal võib ametnikka, kes liiniteenistusele kõlbmatakse jäänud, sisemise teenistuskohdadele ümber paigutada, niisama ka raudteede alal. Teisest küljest peab ka tähendada, et ametnik ei pruugi sugugi absoluutselt töövõimetu olla, vaid juba küllalt oleks pensioni õiguse tekkimiseks, kui viimane kannatab

(~~mõnesuguse~~) kehaliselt või vaimliselt ja selle läbi on takistatud tema peale pandud kohustusi täiel määral täitmast. (Võrdle Brand § 105). Ülevalpool ettetoodud põhimõtted oleksid mõõduandvad haiguse ja nõrkuse puhul pensionile laskmisel Saksa riigi ja Preisimaal. Kas ametnik tööjõu on kaotanud haiguste läbi, mis tekkinud joomise, sugulise liialduste ehk muudel sarnastel tagajärgedel, ei ole mõõduandev, Preisi ja Saksa riigi seaduste juures.²⁾

Ometi peaks küll küsimus kerkima, kas ei oleks mitte õigem teenistusele kõlbmataks tegevate eksimiste - (Verfehlung) juures distsipliinar korras ametist vabastamise protsessi alustada.

Eesti eelnõu § 8 järele ~~alaks~~ isikutel, keda seaduslikes korras tõekstehtud haiguste tõttu teenistusest vabastatakse, lüheneb pensioni väljateenimise aeg ja suureneb pensioni määr. Seega ei sea Eesti seaduseelnõu haigust teenis-

2) Teisiti on Badenis bad.B.G. § 34 järele.

tuse kõlbmatusega, vaid annab pensioni õiguse ka sel puhul, kui inimene küll haige, aga selle juures siiski tema peale pandud kohustusi täita suudab, niisugune oleks § 8 mõte, kui tema sisu täpselt mõista. Viimast määrust tuleb küll vististi seaduse puuduliku redaktsiooniga seletada. Teiseks ei ole ka äratähendatud haiguse iseloomu ja kas võib pensioni peale laskmist ette võtta ühetaoliselt pikema vältusega haiguse juures ja lühikese möödamineva haiguse all kannatamisel. Kui ka lühikene möödaminev haigus annab pensioni tekkimise õiguse, nagu seda § 8 võib järeldada, kerkib küsimus ülesse, kas riigi finansid seda välja kannavad ja kas sellest eluksajaks koha- peale määratud ametnikka lahtilaskmiseks uus moodus ei teki, kui veel § 8 jag.2. arvesse võtta, mis räägib, et terveksaamisega lõpetatakse haiguse puhul määratud pensioni maksmine," s.t. õigus jääb alles, aga maksmine lõpeb senikauaks, kunni ametnik uuesti haigeks jääb. Saksa, Preisi,

Prantsuse ja Inglise maal määratakse pension eluksajaks ja haigusest paranemisel ei ole ametnik sunnitud uuesti kohale ilmuma. Tegelikult ei oleks ka võimalik ametnikku uuesti teenistusse võtta, sest vabasi kohtasid ei saa riik vastavalt alles hoida. Kui aga pensioni maksta ainult kunni terveksseamiseni ja peale selle ametnikule mitte uut teenistuse kohta kindlustada, oleks viimase õiguste kitsendamine ja nende eesõiguste annuleerimine, mis riik oma teenijatele on kohustatud vastutasuks kindlustama truu kohustetäitmise eest. Ka Baieri seadus näeb ette ajutist (zeitlich) pensionile määramist, mis sel korral juhtub § 49 järele, kui uuesti teenistusvõimeliseks saamine mitte võimalik ei ole. Ka on § 64 järele terveksaanud ametnikud enne 65 aastaseks saamist kohustatud uuesti teenistusse astuma, pensioni õiguse kaotamise ähvardusel.

Ühest küljest on see muidugi hea, et töövõi-

melistele ametnikele riik ei pruugi tasu maksta ilma vastukohustuseta, aga teisest küljest kutsub see vähe rõõmustavad pensionääri tervise järelkatsumised esile.

Teatud juhtumistel ei ole ka teenistusele kõlbmatuseks tarvilikuks eeltingimiseks.

30. Ametnik peab teatud aastate arvu teenistuses olnud olema, enne kui tal pensioni saamise õigus võib tekkida. Riik ei või ametnikule, kes väga lühikest aega teenistuses olnud, kohe eluaegset pensionisaamist kindlustada. Õigus, invaliidiks jäämise puhul ehk vanaduses pensioni saamiseks peab ikka alles enam vähem pikema teenistuse järgi tekkima. Pikema teenistuses viibimise aja jooksul on riigil võimalik vastavad tagavara kapitaali alles jätta, millest siis pensioni maksud kaetud saavad. Tegelikult muidugi riigiteenijate jaoks ei eksisteeri paljud kuhugil sarnast fondi, aga pensioni õiguse aluseks on põhimõte, et ühe ametnikule ei või enne pensioni

kindlustada, kunni ei ole tema palgast kapitaali kogunud, s.t. ettekujutuse järgi, mille protsentidest jätkuks ametniku hoolitsemiseks töövõime- tuseks jäämisel ehk jälle teatud eluaastasse jõud- misel. Vanaduse ülemmäär on väga mitmesugune, kõi- kudes 55 aastast kunni 65 aastani. Väga mitmesu- gune on ka teenistuses viibimise aja alammäär. Mõned loevad selleks juba 5 aastat, mille jooksul küll riik vaevalt jõuab tarvilist reserv-kontot ametniku palga arvel koguda, kui ei taheta palka kaugelt alla normaalselt määrata. Ka Eesti eelnõu loeb 5 aastase teenistuse küllaldaseks, kui amet- nikku haigus tabanud, mis teenistuse jätkumise vôi- valuse ära võtab ja pealegi kõrvaltabi nõuab. Hai- gused, mis kõrvaltabi ei nõua, annavad peale 10 aastast teenistust pensionisaamise õiguse. Suuremalt osalt riikes on 10 aastane teenistuse tähtaeg ette nähtud, nagu näituseks Saksamaal, Preisimaal, (R.B.G. § 34.) (P.G. § 1. Abs. 1.) Inglismaal, ³⁾ Wirt- tenbergis aga 9 aastat (Wirttemberg. B.G. § 29. Abs. 3).

---

3) Hatschek - lhk. 591.

Kümneaastase teenistuse aja algust loetakse sellest momendist, millal ametnik teenistusesse astus. On aga mõnes riikes vande ehk pühalikliku töötuse andmine ette nähtud, siis sest momendist võetakse aeg arvesse, ehk küll ametnik pärast teenistusse astus, nagu näituseks Preisimaal P.G. § 13. On ka olemas palju keerulisemaid teenistusaja arvestamisi, kus väga mitmekesiselt teenistuse aastaid arvesse võetakse, nagu näituseks Eestis, Preisimaal E.P. eeln. § 16-23; P.G. § 14-19. Teatud juhtumistel ei ole pensioni õiguse tekkimiseks teatud ooteaja (Wartezeit) täitmine tarvilik, mille juurde allpool veel tagasi tuleme.

Pensioni peale võib lastud saada ka ilma, et ametnik teenistusele kõlbmata oleks järgmistel juhtumistel:

1°. Kõrgemad riigiametnikud, kes poliitilistel kohtadel ametis ja kes ametisse määratakse üksikutes riikes kas monarhi läbi, nagu seda ennem olid Preisi riigi ministrid, ehk jälle kelle ametisse

kutsumine ja lahtilaskmine ripub parlamendist ära, võivad saada pensioni osaliseks, ilma et nad oleksid teenistusele kõlbmatad. Neile kõrgematele ametnikele, kas nad kannavad ministrite ehk jälle sekretääride või departemangu direktorite nime, hoopis lühema teenistusaja möödumisel määratakse pension. Saksa riigikantsler ja riigi ministrid pidid endi kohtadel 2 aastat olnud teenima ehk jälle 10 aastat riigiametnik üldse olnud olema. Inglismaal saavad pensioni ministrid ja Lord-Adminiraal 4 aastase teenistuse järel, teised alamad poliitilised ametnikud 6-10 aastase teenistuse järgi palgasuurust arvesse võttes: 2000 £ - 5000 £ palgaga ametnikud 6 aastase teenistuse järgi ülejäänud 10 aastase (Political Offices Pension Act. 1869. 32/3 Vict c 60).⁴⁾ Eesti seaduseelnõu ei anna poliitilistele ametnikele, s.t. ministritele mingisugust enam soodustusi, vaid seab nad ühele alusele viimase töölisega kusagil riigi ettevõttes,⁵⁾ mis sugugi õiglane ja otstarbekohane ei ole riigi valitsemise huvidest välja

4) Hatschek - lhk. 593.

5) P.S.e. § 1. märkus 1.

minnes. Teoreetiliselt võib ju ette kujutada, et minister, ühes arvatud ka Riigikogus viibimise aeg⁶⁾ oma mitukümmend aastat täis saab teinida, aga era elust tulnud ministritele ja sinna järele tagasiminevatele ei anna käesolev seadus küll mingisugust lootust pensioni osaliseks saamiseks. Kes ennem pole ametnik olnud, vaid näituseks äriilmas tegev olnud, saab küll vaevalt oma endisest elukutsest lahkuma, ministri portfelli vastu võttes ja pärast kas või mõnekuulist ministriks olemist ilma mingisuguse koha ja sissetulekuta jäädes. Inglismaal selle tõttu maksetakse poliitilistele ametnikele ka kergendatud tingimistel pensioni, kusjuures nõutakse aga tõendust, et tal muud sissetulekut vääriliseks elamiseks ei ole. (Act. 1834. 4/5 Vill. IV. c 2358 ja Act. 1869. zif 7)^{6a)}

20. Kui ametnik vastava vanaduse aastani jõudnud ja ametist lahkub seaduses ettenähtud teenistuse aastate järgi, on tal pensioni õigus, ilma

6) P. s. e. § 21.

6a) Hatschek - lhk. 593.

et tal oleks tarvis oma töövõimetust tõendama hakata. Ainult siis kerkib küsimus ülesse, kas ametnik käesoleval juhtumisel võib ka tema enda vastu tahtmist pensioneeringut saada või ei, nii et näituseks 65 aastaseks saamisel, ülemus teda sunniviisil pensioni peale laseb ja nõnda nimetatud "Zwangspensionierung", aset leiab.

"

Saksa riigi ja niisama ka Preisi seadused ei tunne sarnast vastu tahtmist pensioneeringut ja viimane võib ainult sündida teenistusele kõlbmataks tunnistamise teel. Mis puutub vanaduse määrasse, siis on see väga mitmekesine üksikute riikide seaduste järgi. Saksa riigil ja Preisimaal 65 aastat ja kümme aastat teenistust R.B.G. § 34-a. P.G. § 1. Abs. 3. Inglismaal 60 aastat ja kümme aastat teenistust. Prantsuse maal järgnevad selles suhtes ametnikud kolme kategooriasse: 1) kes teenivad "Cadre sédentaire" iseloomuga kohal 30 aastat, võivad saada 60 aastaseks saamisel pensioni osalisteks. Art. 8. La Loi des Pensions 14/IV.1924a;

2) kes teeninud 25 ja sellest 15 aastat "dans le cadre actif", saavad pensioni õiguse 55 aastaseks saamisel. (Art.8. L.d.P.14/IV.24.); 3) Tolliametnikud, riigi metsade ja vete inspektorid, politsei-agendid 25 aastase teenistuse järele 50 aastaselt (Art.78 ja loi du 25/VI.1914 art.1.) Eesti eelnõu järgi tekib pensioni õigus 25 aastase teenistuse järgi ja 55 aastat vanaks saamisel § 7. lõige 1. § 20. Iseäraline on aga see, et pensioni õigus tekib juba 25 aastase teenistuse järgi ja ei lõpe ka siis, kui ametnik teenistusest, kas enda oma soovil ehk muudel põhjustel lahkub enne 55 aastaseks saamist. Õigus nagu jääb rippuma kunni teise tingimise täiendamiseni ja siis, kui see vanaduse termiin möödunud, hakatakse maksma teenistusest lahkunule, niisama ka surma puhul perekonna liikmetele § 7 lõige 2 alusel, mis järgmiselt kõlab: "Käesolevas paragrahvis nimetatud isikud hakkavad saama pensioni, kui nad 55 aastaseks saanud." Isikud, kes nooremalt teenistusest lahkuvad, saavad pensioni 56 eluaastast peale. Kui pensioni õi-

guslised isikud enne 55 aastaseks saamist haiguse või vigastuse tõttu töövoime kaotanud, saavad nad pensioni ka nooremalt, kui nad aga enne 55 aastaseks saamist ära surevad, saavad pensioni nende perekonna liikmed."

30. Riikides, kus valitavad omaavalitsuse teenijad riigiteenijatega ühel alusel pensioni saavad, võivad viimased oma ametaja möödumisel kui nad endistel tingimistel uuesti ametist tagasi ei valitud ehk kinnitatud pensioneeritud saada, ilma et oleks tarvis olla kõlbmata ameti pidamiseks. Sarnane kord on Preisi omavalitsuse teenijate pensioneerimisel maksev. § 14. Gesetz-
betreffend die Anstellung und Versorgung der Kommunalbeamten von 30. Juli 1899. Meil Eestis omavad omavalitsuse teenijad sellepeale vaatamata, kas nemad valitavad või nimetavad ühesugusel alusel riigiteenijatega pensioni õiguses nii, et näituseks linnapea peab vähemalt 7 korda valitud saama, kui oma 25 aastat saab ära teenida, mis küll

vaevalt tegelikult võib juhtuda, nii et valitavate ametnikkude suhtes see õigus jääb ainult paberile, ilma et viimased sellest kasu saaksid.

III. Ilma ooteaja (Wartezeit) täitmata saavad pensioni õiguse isikud, keda ametist vabastatakse teenistuskohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud raskete haavade, vigastuste või haiguste pärast, mis teenistuse jätkamise võimataks teevad, vaatamata teenistuse aja kestvuse peale, kunni töövõime tagasi saamiseni. E. s. e. § 12. Peaaegu samastel alustel on ka Saksa riigi ja Preisi riigiteenijatel pensioni õigus vigastuste ja õnnetumate juhtumiste puhul kindlustatud R. B. G. § 36 ja P. G. § 1. Abs. 2., kus on öeldud, et "ist die Dienstunfähigkeit die Folge einer Krankheit, Verwundung oder sonstigen Beschädigung, die der Beamte bei Ausübung des Dienstes oder aus Veranlassung des-selben ohne eigene Verschuldung sich zugezogen hat." Et ülevõttes eettetoodud juhtumisel anda pensioni õigust kindlaks teha, peavad järgmised eeltingimi-

sed töövõimetumaks jäämiseks ees olema:

1) Töövõimetus peab esile kutsutud olema, kas haiguste, raskete haavade või muude vigastuste tagajärjel.

2) Haigus, vigastused jne. peavad olema saadud, kas teenistuse kohuste täitmisel ehk jälle selle tagajärjel. Teenistuse kohuste täitmisel saadud vigastuse hulka kuuluvad mitte üksi nõnda nimetatud ettevõtte õnnetused (Betriebsunfälle), vaid ka kestva teenistuse tagajärjel tekkinud elukutse haigused (Berufs Krankheiten). Nii võivad kopsuhaigused halvades, õhuvaestes ja tõmbetuulega ruumes töötavad ametnikud kindlasti tõendada (näidata) et nemad teenistuse kohuste täitmisel haiguse saanud. Teiseks peab vigastus või haigus (Aus Veranlassung des Dienstes) teenistuse tagajärjel tekkinud olema, s.t. et ametnik on haiguse ja vigastuse osaliseks saanud oma ametlise seisukorra tõttu, kui tal seda ei oleks olnud, poleks ta ka kannatanud. Näituseks,

kui raudteeametnik kannatab rahutuste ajal määratseva rahvahulga poolt, mitte suutes viimase kõike tahtmisi täita. Haigus ja vigastused peavad arusaadavalt riigiteenistuses saadud olema, aga mitte ennem ametisse astumist. Haigus jne. ei tohi olla ametniku enda poolt esile kutsutud ja isegi mitte üksi käega katsutav hooletus, vaid isegi kõige väiksem ettevaatamus võib ametnikku, mille tagajärjeks oli õnnetu juhtumine, pensioni õigusest ilma jätta, muidugi sel juhtumisel, kui ta 5-10 aastat ootega pole veel teenistuses mööda saatnud. Näituksiks olgu võetud, teenistuse asjus komandeeritud ametnik, kes purjus olekus satub vaguni alla oma ettevaatamatuse pärast, ei tohi pretendeerida mingi pensioni peale ja riigil ei ole ka käesoleval juhtumisel mingisugust alust siin pensioni määrata, sest muidu tuleb välja, et riik maksab hooletuse ja joomise eest ametnikule ilma mingisuguse vastukohustuseta preemiat pensioni näol.

Lõpuks olgu veel tähendatud, et pensioni osaliseks võivad veel saada töövõimetumad ametnikud haiguste tagajärjel tekkinud töövõimetuse tõttu üksikutes riikes, kas riigipea määramisel ülemuse ettepanekul, ehk jälle kõrgemate, iseäralise suure teenetega ametnikele võib ka ^{see} ~~see~~ õigus kas või seadusandlisel teel antud saada. Preisi-maal P.G. § 7. järele "Wird ausser dem im zweiten Absatz des § 1 bezeichneten Falle ein Beamter vor Vollendung des zehnten Dienstjahres dienstunfähig und deshalb in den Ruhestand versetzt, so kann dem selben bei vorhandener Bedürftigkeit mit königlicher Genehmigung eine Pension entweder auf bestimmte Zeit oder lebenslänglich bevilligt werden." Ka Eesti eel-nõus sel kujul, missuguses ta Vabariigi Valitsuse poolt oli esitatud, oli viimasel § 17 märkus 1 alusel õigus "isikutele, kes Eesti Vabariigi üles-ehitamisest juhtivatel kohtadel osa võtnud ja kel riigiteenistuses teenused, kui nendel puudub käes-olev pensioni seaduse nõuetekohaselt pensioni saa-

mise õigus, samuti nende perekonna liigetele määratakse pension vastavate ministrite ettepanekul Vabariigi Valitsuse erimäärusega, kuid mitte suuremas määras, kui riigiteenijate I astme palga suurus." Ka Inglismaal võib im Gnadenwege dem Beamten eine Abfindungssumme (Gratuity) gewährt werden, die dann so vielmal den letzten Monatsgehalt beträgt, als der Beamte Dienstjahre aufzuweisen hat."⁷⁾ Rahaasjanduse komisjoni ettepanekus ei leia meie enam ülevalpool ettetoodud määrust, sest rahaasjanduse komisjon on leidnud viimase mitte küllalt vastava meie demokraatlikele korrale ja on tema ära muutnud.

---

7) Hatschek - lhk.592.

§ 5. PENSIONI SUURUS.

=====

Pensioniks maksetava summa suurus ei ole kõigile ametnikele ühesugune, vaid ripub ära järgmistest faktoritest: Teenistuse eest maksetavast tasu suuruselt, teenistuses möödsaadetud aja vältusest ja mõnedes riikes veel ametniku silmapaistvatest teenetest riigi teenistuses.

Ülevalpool ettetoodud põhimõtted vastavad täiesti õiglusele. Kes pensioni peale minemisel on suurema palga osaline ehk jälle niisama ametnik, kellel pikem teenistuse aeg seljataga, peavad suurema pensioni osaliseks saama, kui need, kes pensioni õiguse tekkimise momendil väiksema palga osalised olnud ehk lühikest aega enda jõudu riigile pühendanud.

Tervest ametnikule maksetavast töötasust (Diensteinkommen) tulevad ainult need osad arvesse võtta, mis seaduse järgi aluseks võetakse pensioni suuruse välja rehkendamisel ja mis endast kujutavad nõnda nimetatud pensioni võimelise teenistuse sissetuleku (Pensionfähige Dienst-einkommen). Teenistuse aastatest saavad arvesse võetud osa möödasaadetud ajast, ilma mingisuguse tingimiseta nõnda nimetatud "Anrechnungsfähige Dienstzeit" ehk jälle teine osa võetakse arvesse ainult kas otsekohese või kõigekõrgema ülemuste heakskiitmisel nõnda nimetatud arvestatav teenistuse aeg, laiemas mõttes (Anrechnungsfähige Dienstzeit in weiteren Sinne). Peale selle on arvestatavale ajale teatud piirid ette nähtud, ja enne 18. aastast vanadust mööda saadetud teenistuse aega ei võeta arvesse. (R.B.G. § 48. Abs. 1; L.l. 24/IV. 24. Art. 10)

Württembergis,¹⁾ Badenis²⁾ ja Inglismaal³⁾ võib

1) § 47. Abs. 3. Württenb. B.G.

2) § 44. Bad. S.G.

3) Varasemati määrus 1887 aasta septembri kuust 1887 seaduse alusel.

pensionini suurendatud saada ka teenistuses ülesnäidatud iseäraliste teenuste eest, mis Preisi seaduse järgi mitte lubatav ei ole.

Vastavalt võib normaal pension ka vähendatud saada, kui ametnik enda ametit halvasti pidanud.⁴⁾

Pensionini arvatakse neile, kes lahkuvad teenistusest, kas väljateenitud aastate pärast või haiguse tagajärjel, viimase ametkoha palgamäära järgi. (E.s.e.§ 15 lõige 1. P.G.§ 10. R.B.G.§ 42. L.1.24/IV.24 a. Art.2.) Seega oleks pensioni aluseks ametniku palga kogusumma, mida viimane sai momendil, kui tal teatavaks sai pensioni peale laskmine ja seega jääksid arvestamata need palga lisad ja kõrgendused, mis ametnikule osaks said pensioneerimise teatavaks saamise momendi ja tegeliku ametist lahkumise vaheajal. Üksikute seaduste juures võetakse viimase ametkoha palgamäär ainult siis aluseks, kui ametnik sel kohal

---

4) Hatschek - lhk.592

teatava aja määra teeninud. Eesti seaduseelnõu nõuab teenistust 2 aasta vältel. § 15 p.a. L.l. 24/IV.24a.Art.2. lõige 1.

Ilmtingimata viimase ametkoha palga määra järgi saavad pensioni isikud E.s.e. järele, keda teenistusest vabastatakse ameti kohuste täitmisel või selle tagajärjel saadud raskete haavade, vigastuste või haiguste pärast, vaatamata kui kaua nemad sellel kohal olnud (§ 15.p.b.lõige 2), niisama ka isikud, kes Veneriigi ajal välja teenitud aja eest pensioni saavad § 17 alusel (§ 15 p.b.lõige 4).

Ülevalpool ettetoodud põhimõttest, et viimase ametkoha teenistuse sissetulek on pensioni suuruse väljaarvamisel mööduandev, on väljavõtte tehtud nende ametnikkude huvides, kes ennem varematel aegadel kõrgemat palka saanud (R.B.G.§ 43. P.G.§ 11. E.s.e.§ 15). Ametnikul on õigus nõuda, et pensioni aluseks saaks võetud endine kõrgem teenistuse sissetulek, ainult järgmistel eeltingi-

mistel:

a) Ametnik pidi ennem kõrgema palgaga kohal teeninud olema, kusjuures see amet pidi temale pensioni õiguse andma. Väljaspool koosseisu seisvatel kohtadel, ehk ajutise töøjõuna saadud teenistuse sissetulek ei oleks mitte küllaldane, et käesolev õigus võiks tekkida pensioneeritaval ametnikul. Ka niisamuti peab olema eeltingimiseks, et ametnik on alama palgaga kohale kõrgemast üle läinud otsekohe ilma, et vahepeal oleks teenistusest lahkunud olnud ja siis uuesti tagasiastumisel madalama palgaga kohale nimetatud. Viimasel juhtumisel laseb küll oletada, et pensioni tuleb maksta viimase uue teenistuskoha järgi.

b) Pensioneeritav ametnik peab endist kõrgemat sissetulekut saanud olema teatud kindla aja jooksul, missugune ajamäär mitmesugune üksikutes riikes. Saksa riigi ja Preisi seadused näevad

selleks alammääraks üheaastase tähtaja . R.B.G.

§ 43. P.G. § 11. Eesti s. e. § 15 p.b, lõige 3 nõuab kaheaastast teenistust endisel kõrgema palgaga kohal.

c) Endine kõrgem teenistuse sissetulek ei tohi saadud olla kohalt, kust ametnik lahkus enda huvides antud palve tagajärjel, või jälle karistuseks sai distsiplinaar ehk kohtu korras määratud alama palgaga kohale. Kõik muud ümberpaigutused saavad suuremalt osalt riiklises huvides tehtud ja on võimalikud ainult siis ametniku palvel, kui riigi hülvid seda lubavad, nii et oleks täiesti ülekohtune käesoleval juhtumisel mitte õigust anda endise kõrgema palgaga teenistuskoha järele pensioni saada (Võrdle Brand § 112.) On need 3 ülevalpool ettetoodud eeltingimist olemas, tekib ametnikul õigus saada pensioni endise kõrgema sissetulekuga koha järele, arvesse võttes kogu teenistuse aega, s.t. ka uuel alama palgaga kohal möödasaadetud aega. Käesolev pension ei tohi ilmtingimata mitte suurem

olla, kui viimaselt ametkohalt saadud palgamaäär, käies põhimõtte järgi, et keegi ei tohi rohkem pensioni saada, kui ta iganes ennem oma tegeva teenistuse ajal palka sai. Pensioni väljaarvamisel aluseks võetavad teenistuse tasu osad on pensioni võimelised (Pensionsfähig) nõnda palju, kui nad on ametniku isiku ülespidamiseks, aga mitte ametikoha vääriliseks valitsemiseks määratud.

Selle järgi oleksid pensioni võimelised järgmised teenistustasu osad:

1°. Palk kitsamas mõttes, mis seisab koos ametikoha järele riigi eelarves kindlaksmääratud perioodiliselt maksetavast rahalisest tasust.

2°. Korterirahad ehk jälle naturaas antav korter. Viimased arvestatakse pea igas riigis isesuguste põhimõtete alusel. Preisi seaduse järgi võetakse korter naturaas ainult siis arvesse, kui tema väärtus, in den Besoldungsetats auf die Geldbesoldung des Beamten in Rechnung gestellt oder zu einem bestimmten Geldbetrage als anrechnungsfähig bezeichnet ist P.G. § 10.Z.1. Korteriraha ja naturaas antava korteriraha väärtust ei võeta arvesse.

a) Saatkondades teenivatel ametnikkel, kellede pensionivõimeline tasu kindlaks määratakse riigieelarvega iga aasta iseäraldi. § 7. G.12.5.7. (Preisi seaduste kogu 209.)

b) Riigi ministritel, kellede korter on määratud esituse otstarbeks. (Seletuskiri Preisi pensioni seadusele lhk.16.)

c) Väljaspool koosseisa olevatel ametnikkel P.G. § 2. Abs. 2.

d) Neil ametnikkel, kes P.G. § 5 mõttes ainult kõrvaltametit peavad.

Kohalised kalliduse ja muud lisatasud tulevad ainult siis arvesse, kui nad palga paragrahvi alla ülesvõetud eelarves.

Eesti eelnõu järele võetakse aluseks:

1) rahas ja natuuras maksetav palk; 2) alalised lisatasud § 3, kusjuures natuuras antava palga rahaline väärtus määratakse kindlaks iga teenistuskoha jaoks palga määramise juures vastava ametkonna poolt

töö- hoolekandeministeeriumi poolt näidatud alustel." § 3. märkus 1., mis tuleb mõista alaliste lisatasude all, seda on raske kindlaks teha, sest praegu meil ametnikud mingisugusi alalisi lisatasusid ei saa.

Väljamaal teenivad riigiametnikud^{el}, kes saades vastavalt oma teenistuse kohast elukallidusele hoopis suuremat palka, kui kodumaal teenivad, loetakse pensioni aluseks palga määra, mis saavad neile oma ametiastme poolest vastavad isikud siseriigis § 3. märkus 2.

Prantsuse maal: "La pension civile ou militaire est basée sur la somme des traitements, soldes et émoluments de toute nature, soumis à retenue dont l'ayant droit a joni pendant les trois dernières années d'activité." Art.2. Teenistuse tasu osad, mis mitte ei kuuluks arvestamisele pensioni määramisel:

10. Esitussummad, mis ei lähe mitte ametniku isiklikuks ülevalpidamiseks, vaid kulude katteks, mida ametnik on kohustatud tegema, olles riigi

võimu esitajana teatud ametkohal. Esituseks määratud summad on ametkoha endaga seotud, aga mitte ametniku enda isikuga. Õigus nende saamiseks tekib ülevalpool tähendatud summadega seotud kohale ametisse astumisel ja kustub sealt lahkumisel, teisele kohale ümberpaigutamisel jne. ajutiselt puhke seisukorda astumisel. Ka puhkusel oleku ajal nende summade tarvitamine võib üleantud saada ajutisele kohuste täitjale.

2°. Summad, mis erakorraliste väljaminekute katteks antud, näituseks sõidurahad ja päevarahad komandeerimistel (E. s. e. § 3.).

3°. Kõik juhuslised sissetulekud, olgu nemad määratud, kas iseäraliste tööde eest tasuks, preemiad ja tasu puhtast kasust (E. s. e. § 3.).

Preisi õiguse järgi "Alle bloss zufällige Dienstekünfte, wie widerrufliche Tantieme, Kommissionsgebühren, ausserordentliche Remunerationen, Gratifikationen und der gleichen Kommen nicht zur Berechnung" P. G. § 10. p. 3.

4°. Tasu üle normi antud tundide eest ja ületunni töö eest ning lõpuks perekonna abirahad (E.s.e. § 3).

5°. Sissetulekud, mis kõrvalametite pidamisest saadud. Preisi seaduse alusel võib viimased arvesse võetud saada, kui kõrvalameti koht koosseises ette nähtud ja õigustatud jäädavalt sinna nimetatud § 12 P.G. Nagu ülevalpool ettetoodetust näha, peavad kolm eeltingimist kohal olema: Esiteks - koht peab koosseises ettenähtud olema; teiseks - koht peab kõrvalametina peetud olema, s. t. ametnikul peab veel üks teine peateenistuskohal olema, millele ta enda pea tööjõu pühendab. Ametnikud, aga deren Zeit und Kräfte überhaupt nur nebenbei in Anspruch genommen werden, die also kein Hauptamt innehaben, sind überhaupt nicht pensionsberechtigt." P.G. § 5. Kolmandaks - kõrvalamet peab jäädavalt, s. t. eluksajaks antud olema, mitte kindla aja, ega peameti kestvuseni. Muidugi sarnased kõrvalametid tulevad harvasti ette.

Eesti eelnõu § 25 ütleb, et isikutel kellel mitu teenistusk kohta, kui nad kõigilt teenistusk ohtadelt lahkuvad, arvatakse pension ainult ühe, nimelt kõrgema palgamäära järgi. Seega üks kõik, kust kõrgem palk on saadud, kas peameti kohalt või kõrvalkohalt, s. t. teise järgu tähtsusega ametist, kuhu ametnik väiksema osa enda tööjõust pühendab. Kas sarnaseid kõrge palgaga kõrvalametisi tegelikus elus ette tulevad, on küsitav, kuid teoreetiliselt on see täiesti võimalik. Kui mil- tukski ametnik oli ametisse võetud kas ajutise tööjõuna, ehk ainult teatud määramise ajaks tähtsuseks. Kõssoleva ülesande tähtsuse võib ka pikemat aega kesta, isegi aastate jooksul aga see kõik ei anna veel tema teenistuse vahetor- rale riigiga riigiteenistusse omast, avalik- õigustlikku iseloomu, mille pärast ka sarnases teenistuses mõnda aeg jooksul arves-

§ 6. ARVESTATAV TEENISTUSE AEG.

=====

1°. Kõige pealt tuleb arvesse aeg, mis mööda saadetud riigiteenistuses, aga muidugi mitte igasuguses teenistuse vahekorras riigiga mööda saadetud aega ei saa arvestada. Ei või juttugi olla selle aja arvestamisega, mille jooksul riigiteenija vahekord riigiga eraõiguslikel teenistuse lepingu alusel seisis. Kui näituseks ametnik oli ametisse võetud kas ajutise tööjõuna, ehk ainult teatud möödamineva ülesande täitmiseks. Käesoleva ülesande täitmine võib ka pikemat aega kesta, isegi aastate jooksul aga see kõik ei anna veel tema teenistuse vahekorrale riigiga riigiteenistusele omast, avalikõiguslikult iseloomu, mille pärast ka sarnases teenistuses mööda saadetud aeg väljaspool arves-

tamist peab jääma, kui isik peakski pensioni õiguslise kohal pärast teenistusse asuma. Kui ka üleval tähendatud isikud peaksid vannutatud olema, ehk jälle pühaliku töötuse andnud, ei muuda see ometi nende teenistuse iseloomu ja tegelik seisukord jääks endiseks, sest van- de andmine ei ole veel hädaline eeltingimine ametnikuks saamiseks. P.G. § 13. R.B.G. § 45.

2°. Et riigiteenistuses mööda saadetud aeg enesest terviku ilma teenistusest eemal- olemise vaheaegadeta kujutaks, ei ole tarvilik. Sellepärast harilikult arvestatakse pensioneeri- misel ka aeg, mis kord ametist lahkunud ja pä- rast jälle uuesti teenistusse astunud ametnik ennem oma lahkumist endises teenistuses mööda saatnud. R.G. 81.230. Sel samal alusel arvesta- takse ka igal juhtumisel sõjaväes teenitud aeg ja niisama ennem lahtilaskmist ja pärast uuesti nimetamist mööda saadetud kodanline teenistuse aeg, kui lahtilaskmine ei ole sündinud trahviks.

Selle kohta, kas siis aeg arvatamata jääb, kui ametnik trahviks lahti lastud, täpset eeskirja ei leidu Saksa riigis ega Preisi seadustes niisama ka Eesti seaduseelnõus. (Perels-Spilling 117). Württembergi B.G.Art.44.Abs.1 ja Badenis B.G.§ 41 leiame otsekoheise keelu sarnasel juhtumisel aega arvesse võtta. Iseenesest mõistetak, et aeg mis endisest ametist lahkumise ja uuesti teenistusse astumise vahel möödus, väljaspoole arvestamist peab jääma, mille ametnik riigiga teenistuse vahekorras ei seisnud.

3°. Riigiteenistuses mööda saadetud teenistusaeg on ainult siis arvestatav, kui ta ametniku terve tööjõu ära tarvitas (in Anspruch nahm).

Daher bleibt unberücksichtigt diejenige Zeit,
 " während welcher ein Beamter durch die ihm übertragenen Geschäfte nur nebenbei in Anspruch genommen war." 1) Käesolev põhimõte on maksev Saksa riigiametnike suhtes ja väljendust leidnud R.B.G. § 45. Abs.3 järgmiselt: unberücksichtigt bleibt diejenige Zeit, in welcher der Beamte ohne blei-

---

1) Brand - lhk.314.

bende Verleihung einer etatsmässigen Stelle nur in der im § 38 angegebenen Weise beschäftigt gewesen ist." Vastavalt on ta maksev ka Preisi riigiametnikkude suhtes²⁾ ja niisama ka Eesti seaduseelnõu § 1 märkus 2 alusel.

4°. Kõik teenistuse aeg on arvestatav senikaua kui teenistuse vahetõde kestab, selle peale vaatamata, kas ametnik tema peale pandud kohustusi tegelikult täidab või ei, millest järgneb:

a) et võetakse ka arvesse aeg pensioni väljaarvamisel, mille jooksul pensioni õigustatu haige ehk puhkusel olnud. See on ka maksev puhkuste kohta, mis antud ametnikule, kas reisi tegemiseks, mõneks isiklikuks asja õienduseks ehk mõnel muul otstarbel. Preisi administratiiv praksis arvestab ka siis aega, kui palk kas osaliselt või täiesti ära on võetud sarnasel puhkuse ajal. Meie Eesti seaduseelnõu § 25 keelab ära teenistusega arvestamise, mil ajal riigiteenija ilma palgata puhkusel

---

2) Brand - lhk. 314.

viibinud mis sugugi õiglane ja juriidiliselt seletatav ei ole, et ametnikule ainult sel tingimisel puhkust anda, kui puhkuse aega mitte pensioni võimeliseks lugeda. Sarnast arvestamise viisi meie ei leia mujal riikes.

b) Ka see aeg, mille jooksul ametnik omavõliliselt ametist oli puudunud, vangistatud või ülemuse poolt ameti kohuste täitmiselt tagandatud, peab saama arvestatud, sest teenistuse vahetuskord on alles edasi kestev. Teenistuse aja arvestamine selle järele ei lõpe mitte ameti kohuste täitmisest tagandamisega, vaid olles jõusse astunud ametist lahtilaskmise otsusega distsiplinaar ehk kohtu korras.

c) Arvestatav on ka aeg, mida ametnik mööda saadab ajutises reservis oleku ajal (einstweilige Ruhestand.) § 13.P.G. Eesti riigiteenistuse seaduse eelnõu § 16. Kuid pensioni peal mööda saadatud aeg ametnikul, kes pärast uuesti teenistusse astub ei või mitte loetud saada, pensioneeritud

ametnik ei pea mingit ametit ja tema ja riigi vahel ei ole enam teenistuse vahekorda.

Küsimuse juures, missugusest aja momendist pensioni võimelist aega võib rehkendada hakata, pakuvad meile huvi kolm momenti riigi ja ametniku vahelises teenistuse vahekorra tekkimises: esiteks, vastava ametisse määrava kirjaliku otsuse kättesaamise päev, teiseks tegelikule ameti kohuste täitmisele asumise moment, ja vande või pühaliku tõotuse andmise aeg. Preisi seaduse § 13 järele "Die Dienstzeit wird vom Tage der Ableistung des Diensteides gerechnet." Seega selgesti öeldud, et vande andmisega algab pensioni võimeline teenistuse aeg ja sellest momendist hakatakse ka pensioni peale minejale ametnikule teenistuse aega arvestama. Juhtumisel, kui aga tõesti vannutamine on sündinud peale teenistusse astumist ja ametnikul tükk teenistuse aega selja taga, ei ole õiglane viimase poolt ennem vande andmist mööda saadetud aega kaotsi lasta minna väljatee-

nitava aja suhtes ja kann jedoch ein Beamter
 " nachweisen, dass seine Vereidigung erst nach
 dem Zeitpunkte seines Eintritts in den Staats-
 dienst stattgefunden hat, so wird die Dienst-
 zeit von diesem Zeitpunkte an gerechnet." P.G.
 § 13. Abs.2.

Preisimaal on seega kaks momenti mõõduandvad,
 esiteks vande andmise päev, ehk jälle kui viimane
 peale teenistusse astumist sündinud, siis esimene
 teenistuse päev. Eesti eelnõu järgi on küll püha-
 liku töötuse andmine ette nähtud, kuid meie saame
 seda küll vaevalt aluseks võtta, kui meil endise
 Vene riigi teenistust arvestatakse ja kui meil
 enda ametnikka ka kõiki pole veel vannutatud vaid
 ainult mõned ametkonnad on selle kauni kombe omaks
 võtnud, millal uuele ametnikule veel pühalikult
 meele tuletatakse tema kohuseid riigi ja rahva
 vastu. Ka ei ole seda tarvis teha sest riigitee-
 nistuse seaduse eelnõu järgi algab teenistuse vahe-
 kord Vabariigi ja riigiametniku vahel maksma sel-

lest päevast, mil ametnik vastava kirjaliku otsusega ametisse määrati. (§ 8.) Raskusi saab muidugi tegema nende isikute teenistuse aja algmomendi ära määramine, keda kirjaliku otsusega ametisse ei määrata ja keda pühalikku töötust ei sunnita andma, sest vaevalt saab kõiki riigi ettevõtete töölisi vannutada, ehk kirjalikult töösse kutsuda, kuna just viimased suurema masse meie pensioni õiguslastest moodustavad.

Pensioni võimelise aja arvestamisel saab igal juhtumisel ametisse astumise ja lahkumise päevad loetud. Peale selle päeva, kui ametnikule teatavaks sai tema pensioneerimine ja pensioni suurus, loetakse veel järgnev veerand aastat, kui teenistuse aega Preisimaal. (P.G. § 24.)

Arvestatavad teenistuse ajad:

1°. Mis riigiteenistuses pensioni õiguslikel kohal mööda saadetud.

2°. Aeg, mis ajutises reservis oleku ajal möödunud. Palga saamise õigus on siis üheks eel-

tingimiseks. See aeg kui palka ei makstud enam, ehk see õigus alganud oli, ei tule arvesse. P.G. § 14. Brand 100. E.R.s.e. § 16. § 20.

30. Aeg, mis mööda saadetud mõne teise riigi teenistuses, olgu siis kas see riik oli käesoleva riigi eelkäija ehk jälle mõnel muudel põhjustel on sunnitud oma ametnikkude teenistuse aega võõras riigis arvestama. Esimese juhuse leiame, kui sõja tagajärjel tekib üsna uus riik lahkulöömise läbi ja siis uus riigi võim arvestab endiste riigiametnikkude aega, millal viimased tema eelkäija teenistuses seisis. (P.G. § 19. p.2.) Näituseks olgu võetud Preisimaa, kus § 14 p.2 alusel võetakse arvesse ka

„ die Zeit, während der ein Beamter sich im Dienste des Norddeutschen Bundes befunden hat.“

Vastavalt võtab Eesti eelnõu ka oma kodanikked, kes vabariigis vähemalt ühe aasta niisuguses ametis olnud, mis pensioni õiguse annab, arvesse Vene riigis ennem 15.nov.1917 a. teenitud aja,

kui viimase teenistusega oli õigus' saada pensioni riigikassast ehk erakassadest E. s. e. § 17.

Sel samal tingimistel arvestatakse ka neil kodanikel teenistuse aeg Vene valitsuse ajal riigi- ja omavalitsuse asutustes, mis nad vabariigi praegustes piirides teeninud, kuigi see teenistus õigust ei andnud pensioni saamiseks."

§ 18. E. s. e.)

Saksa riigi ametnikkude pensioni seaduse järgi arvestatakse ka aega, mis riigiametnik mööda saatnud liidu riigi valitsuse teenistuses, kus juures viimasele täiesti vastav ka aeg, mis mööda saadetud riigiteenistuses Schleswige-Holsteinis Daani võimu all ja Elsass-Lothringenis Prantsuse riigi alla kuuluvuse ajal, niisama ka neis riigi osades, mis Austria alt üle läinud 1866 aasta sõja järgi (P. G. § 19. p. 2). Perels-Spilling lhk. 120.

Teine juhus oleks meil, kui mõni vanem arenenud valitsuse aparaatiga riik komandeerib instruktorisi võõrasse mahajäänud riiki enda ametnikku-

dest sealseid asju korraldama. Näituseks komandeeris Saksamaa Türgimaale enda instruktori, Inglismaa Persiasse ja teistesse Aasia riikesse. Käesolevatel komandeeritud ametnikkel võeti võõra riigi teenistuses möödunud aeg arvesse, kui nad pärast kodumaale tagasi tulid ja siin oma teenistust kunni pensioneerimiseni jätkasid (P.G. § 19. p.1.).

4°. Tegevas sõjaväeteenistuses mööda saadetud aeg. P.G. § 15. E.s.e. § 16. Tegevas väes teenitud aeg arvestatakse ilma mingisuguse kitsendusega. Olgu üks kõik, kas riigiametnik oli oma sundusliku aega teenimas priitahtlikuna, arstina või sõjaväe ametnikuna. § 38.R.M.G. K.p.s.e. § 1.

5°. Aeg, mille vältusel ametnik enda teadmiste täienduse tõttu, olgu see kas tehnilise või mõne muu edasiharimise pärast riigiteenistusest eemal oli sunnitud olema, tuleb arvestada teenistuse aja väljaarvamisel pensionile minemiseks. Vormilisest küljest jääb riigiametniku ja riigi

vahel teenistuse vahakord püsima, olgugi
 et ametnik tegelikult teenistusest eemal on.
 Seda nõuab ka õigluse tunne, et see aeg saaks
 arvestatud, sest ometigi arvestatakse teatud
 kategooriatel riigiametnikkel aega, mille jook-
 sul nemad endid ette valmistanud oma ameti ko-
 hale vastavale teenistusele, näituseks kohtu
 ameti kandidaadile võetakse arvesse nende kan-
 didaadi aega. Veel olgu meele tuletatud kooli-
 õpetajad, kes alatihti on ülemuse ettekirjutu-
 sel sunnitud läbi tegema täienduskursusi uuemate
 pedagoogiliste meetodidega tutvunemise pärast.
 Viimastele kursustel viibimise aega arvestamata
 jätta oleks ülekohutne.

Eesti seaduseelnõus meie otsekohest käsku
 ega keeldu ses suhtes ei leia, kuid üleüldise
 põhimõtte alusel, et kõik aeg, mille jooksul tee-
 nistuse vahakord kestab, tuleb arvesse võtta,
 peab oletama, et meie juures ka täienduskursustel
 viibimise aega arvestada tuleb. Preisi seaduse

§ 14. p.4 ütleb, et ametnikule võetakse arvesse aeg, millal viimane "eine praktische Beschäftigung ausserhalb des Staatsdienstes ausübte, insofern und soweit diese Beschäftigung vor Erlangung der Anstellung in einem unmittelbaren Staatsamte behufs der technischen Ausbildung in den Prüfungsvorschriften ausdrücklich angeordnet ist, oder als Lehrer der vorgeschriebenen praktischen Ausbildung sich unterzogen hat."

Kahekordselt arvestatav aeg: Iseäraliselt rasketes tingimistes mööda saadetud aega on üksikute riikide seadusandlused hakanud arvestama mitmekordselt, s.t. ühe tegelikult teenistuses mööda saadetud teenistuse aasta asemel võetakse kaks pensioni õiguslist teenistuse aastat. Selle läbi tahetakse ametnikule vastutatu muretseda nende hädahoitud eest, millesse tema võib sattuda, kas raskete kliimaliste tingimiste tõttu, või juba jälle teenistuse kohuste hädahoitlikkuse iseloomu

pärast. Kahekordse aja arvestamise põhjuseks võib olla ka veel tahtmine kompenseerida ametnikku selle raske moraalse seisukorra eest, mis võib tekkida teenistuse koha kauguse tõttu kodumaast ja rahvast, võõraste metsikute suguharude keskel. Ülevalpool ettetoodud motiividel võetakse kahekordselt arvesse sõja oludes teenistuse aeg. P.G. § 17. R.B.G. § 49.

Käesolev kõvendatud aja arvestamine võeti ette wegen der Gefährlichkeit des Klimas und der "Entfremdung von der Heimat" x) ametnikkude juures kes teeninud Ida ja Kesk-Aasias, Kesk- ja Lõuna-Ameerikas, kui see kestnud kauem, kui üks aasta § 51. Abs. 1. R.B.G.

Niisamuti, "gilt für die Beamten auf Inseln der Südsee und in den deutschen Schutzgebieten und für die gesandtschaftlichen und besoldeten Konsulatsbeamten in aussereuropäischen Ländern, auch bei ihrer Verwendung in den östlich des

---

x) Brand - lhk. 330.

Euphrat gelegenden persischen und türkischen
 Gebieten, in den portugiesischen Besitzungen
 vom Angola und Mozambique und in der Republik
 Liberia. Beschl. d. Bundesr. 18 80. 21.1.86;
 22.12.91. (ZBl.80.773; 86.55; Kol.Bl.921);
 Art.6.V.9.8.96. (R.G.Bl.691) § 11. G.18.7.96.
 (R.G.Bl.653.) 2)

Ka Inglismaal on vastav korraldus maksev
 ja 1876 aasta seaduse (Act.39/40. Vict c 53)³⁾
 järele saab ametnikkele, "welche in ungesunden
 Klimaten sich aufhalten müssen, für Pensions-
 zwecke je zwei für drei Jahre angerechnet."³⁾
 Niisama ka Prantsuse maal Põhja Aafrikas teeni-
 vate ametnikke suhtes. (Art.9.L.1.d.P.14/IV.24 a.)
 Eesti seaduseelnõu juures võime ainult leida kahe-
 kordset aja arvestamist nende ametnikkude suhtes,
 kes tegevas sõjaväes teenistuses vabaduse sõja ja
 suure ilmasõja ajal viibinud, "sest isikutele, kes

---

2) Brand - lhk.331.

3) Hatschek - lhk.222.

kaitseväeteenistusest kodanlisse teenistusse üle läinud, võetakse arvesse kaitseväes teenitud aeg, kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse määruste järgi." P. s. e. § 16. Viimases, s. t. kaitseväelaste pensioni seaduse eelnõu § 21 alusel aga loetakse sõjast osavõtnutele pensioni väljaarvamisel teenistuse aeg:

a) eesliinil ja laevadel navigatsioonil ajal ning külgehakkavate haiguste vastu võitlemises, samuti ka sõjategevust juhtivatel ametkohtadel - üks päev kaheks päevaks, b) väerinna seljataga - kolm päeva neljaks päevaks." Põhjendades kahe eelpool ettetoodud seaduse eelnõude peale, võime oletada, et kodanliselt teenistuskohalt lahkuval ametnikul, kes vabaduse sõjast osa võtnud eesliinil, pensioneermise puhul arvestatakse sõjaväes mööda saadetud aeg kahekordselt. Analoogiliselt käesolevale saab ka preisi ametnikkele für jeden Krieg, an welchem ein ----- "

4) Hatschek - lhk. 592.

Beamter im preussischen oder im Reichsheer oder in der preussischen oder Kaiserlichen Marine oder bei den Kaiserlichen Schutztruppen teilgenommen hat, wird ihm zu der wirklichen Dauer der Dienstzeit ein Jahr, das sogen Kriegsjahr, zugerechnet." § 17. Abs. 1. P. G.

Kui teatud raskete teenistuse tingimuste tõttu, olgu kas viimased ripuvad ära halbade kliimalistest oludest, raskest ja kardetavast teenistusest, võetakse ametnikkele mitmekordselt arvesse teenistuse aeg pensioneermisel, ei ole sugugi ka ülekohtune, kui mõnele liigile pensioni õigustatule riigi teenistuses mööda saadetud aega mitte täielikult ei rehkendata, olgu kui nad, kas iseäralistel kergetel tingimustel töötavad, ehk jälle ainult osa enda tööjõust enda ametile pühendavad. Näituseks olgu võetud kooli-õpetajad, kellede teenistuse aega Eestis järgmiselt arvestatakse: a) neile, kes üle 50%, kuid alla 75% määratud tundide normaal-arvust annavad, arvatakse

õppeaasta 6 kuu ette; b) neile, kes 75% ja enam, kuud alla 100% tundide normaal-arvust annavad, arvatakse õppeaasta 9 kuu ette." (P.s.e. § 23).

Teatud teenistuse aeg võib ka sootumaks arvestamata jäetud saada, selle peale vaatamata, et pensionäär kogu oma teenistuse aja pensioni õiguslikel kohal mööda saatis. Üheks niisuguseks mittearvestamise põhjuseks võib olla liig noores eas mööda saadetud teenistuse aeg. Saksa riigi ja Preisi seadused seavad selle vanaduse alammääraks, millest peale ta võib teenistuse aega arvestama hakata - 18. eluaasta alguse. P.G. § 16. Abs. 1.

R.B.G. § 48. Abs. 1. Ainult sõja ajal loetakse teenistuse aega, mis langeb ennem 18. eluaasta alguse peale. P.G. § 16. Abs. 2. R.B.G. § 48. Abs. 2, kusjuures sõja aja kestvus loetakse mobilisatsiooni päevast kuni demobilisatsiooni päevani. P.G. § 16. Abs. 3. Lõpuks olgu veel tähendatud, et üksikutes riikes on võimalik riigipea lubaga aega arvesse võtta ametnikule tema pensioneerimisel, mis vii-

mane mööda saatnud teenides, kas oma enda riikis väljaspool riigiasutusi ehk jälle sootus vöôras riikis. Preisimaal vöis kuninga kinitusel ametnikule arvestada aega, mille jooksul tema:

1. a) "sei es im In-oder Auslande als Sachwalter oder Notar fungiert, im Gemeinde-, Kirchen- oder Schuldienste, im städtischen Dienste, oder im Dienste einer landesherrlichen Haus-oder Hofverwaltung sich befunden, oder
- b) im Dienste eines fremden Staates gestanden hat."

2. Die Zeit praktischen Beschäftigung ausserhalb des Staatsdienstes, in sofern und insoweit diese Beschäftigung vor Erlangung der Anstellung in einem unmittelbaren Staatsamte herkömmlich war.

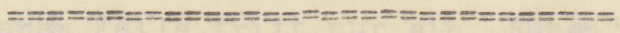
Die Anrechnung der unter 1 erwähnten Beschäftigung muss erfolgen bei denjenigen Beamten, welche mit den im Jahre 1866 erworbenen Landesteilen in den unmittelbaren Staatsdienst übernommen worden

sind, sofern dieselben auf diese Ausrechnung nach den bis dahin für sie massgebenden Pensionsvorschriften einen Rechtsanspruch hatten.

3. Die Zeit während welcher ein Beamter vor seiner Anstellung unterbrochen im privatrechtlichen Vertragsverhältnis eines Dienstverpflichteten dem Staate gegen unmittelbare Bezahlung aus der Staatskasse Dienste geleistet hat, insofern er mit Aussicht auf dauernde Verwendung ständig und hauptsächlich mit den Dienstverrichtungen eines Beamten betraut gewesen ist und diese Beschäftigung zu seiner Anstellung geführt hat." P.G.§19.

ühendamisest või alandamisest. Ka sel puhul võib olla väheoluline, kas kestev ehk jälle

§ 7. PENSIONI ÔIGUSE KESTVUS.

Põhimõttelikult on pensioni õigus terveks eluajaks ametnikule kindlustatud. Viimane võib aga ometi "unter Umständen" kas päris jäädavalt ehk jälle möödaminevalt käesolevast õigusest kõrvaldatud saada. Selle järele oleksid ka pensioni õiguse kõrvaldajad põhjused esiteks sarnased, kes lõplikult õigustatult tema õiguse jäädavalt võtavad, ehk jälle põhjused, mis ainult ajutiselt lõpetavad, nii et teatud sündmuse ära langemisel see õigus mis siamaale nagu "puhkas" (ruhe) jälle uuesti elusse tõuseb.

Peab tähendama, et üksikutel juhtumistel mitte terve pensioni õigus ei "puhka", vaid viimane s.t. "puhkas" ainult ühte osa pensioni õigusest puudutab, mille pärast siis ka räägitakse pensioni

lühendamisest või alandamisest. Ka sel puhul
 võib olla vähendamine, kas kestev ehk jälle
 ainult möödaminev, kus peab tähendama, et in
 letzterem Falle tritt nur ein "Ruhe" des Pen-
 sions anspruchs in Höhe des gekürzten Betrages
 ein und lebt nach Wegfall des die Kürzung bedin-
 genden Ereignisses wieder auf. " 1)

Lõpuks võib pensioni õigus tervelt, kui nii-
 sugune mitte lõppeda, kusjuures küll ega kaduda
 võib õigus üksikute pensioni osade (Teilansprüche,
 die Pensionsraten) saamiseks, mis ilmsiks tuleb
 üksikute pensioni osade iganemise juures.P.s.e.
 § 82.p.a.

1°. Pensioni õiguse tekkimise algmomensiks
 on esiteks, kas tegelikust teenistusest vabasta-
 mise päev, ehk jälle veerand aasta möödumine peale
 selle kuu, millal pensioni õigustatule teatavaks
 sai tema puhke palga peale laskmine ühes pensioni
 kõrgusega.

-----

1) Brand - lhk.338.

Esimene algmomendi kindlaksmääramise moodus on omaks võetud E.P. seaduse eelnõu poolt § 82 alusel, kus öeldakse, et "pensioni määratakse teenistusest lahkumisel teenistusest vabastamise päevast arvates, Kui aga lahkuja teenistusest vabastamise palvega ühes pensioni ei nõudnud, siis määratakse temale pension sellest päevast arvates, mil tema palvekirja pensioni saamiseks esitas."

Preisi ja Saksa riigi seadused on viimase mooduse valinud ja seal pensioni õiguse, kui ka puhke seisukorra (Ruhestand) algmomendiks on so-fern nicht auf den Antrag oder mit ausdrücklicher Zustimmung des Beamten ein früherer Zeitpunkt festgesetzt wird, mit dem Ablauf des Vierteljahres ein, welches auf den Monat folgt, in welchem dem Beamten die Entscheidung über seine Versetzung in den Ruhestand und die Höhe der ihm etwa zustehende Pension (§ 22) bekannt gemacht worden ist (P.G. § 24). Ülevalpool ettetoodud seaduse määrus sisaldab endas erandina dispositiivset õigust, et võib ametniku

nõusolekul tekkida varem pensioni õiguse algmoment, kui seda seadus kindlaks määrab. See seaduse määrus on esile kutsutud, et anda pensioni peale minejale ametnikule võimalust juba aegsasti enda majapidamist ümberkorraldada vastavalt oma uutele sissetulekutele ja elu-vahekordadele. Peale teadaande kättesaamist jääb aga pensioni õigustatu kunni tegelikuni pensioni peale laskmise päevani aktiiv teenistuses seisva ametniku seisukorda kõige enda õiguste ja kohustega. Tema on sunnitud nagu ennemgi oma ametikohuseid täitma ja võib oma ametist eemale jääda ainult puhkusel oleku pärast, mis ka suuremalt osalt alati nii saab olema, s.t. et ametnik lastakse puhkusele kunni üleval tähendatud veerand aasta möödumiseni. Brand § 68. Saab aga ametnik selle aja jooksul distsiplinaar ehk kohtu korras karistatud, mis ametisse jäämise õiguse talt võtab, kaotab viimane ka enda pensioni õiguse.

Eesti pensioni seaduse eelnõu järele on nende

ametnikkude pensioni õiguse tekkimise alg-
 momendiks 56-da eluaastaseks saamise päev, kes
 25 aastat riiki teeninud, kuid ennem teise eel-
 tingimise, s. t. 55 aastaseks saamist, täide-
 minemist riigiteenistusest lahkusid, sest § 7
 lõige 2 ütleb, et "isikud, kes nooremalt teenis-
 tusest lahkuvad, saavad pensioni 56 eluaastast
 peale. Kui aga pensioni õiguslised isikud enne
 55 aastaseks saamist haiguse või vigastuse tõttu
 töövõime kaotanud, saavad nad pensioni ka noore-
 malt, kui nad aga enne 55 aastaseks saamist ära
 surevad, saavad pensioni nende perekonna liikmed."

Pension maksetakse harilikult pikema, kui ühe
 kuu peale ette, mis seletatav sellega, et pensio-
 näärиси mitte kulukate igakuusete ilmumistega mak-
 suasutustesse, ei ole otstarbekohane tülitada.
 Suurem osa pensionäärиси harilikult asuvad kauge-
 mal suurematest tsentrumidest, tihtilugu väljas-
 poole linnasid, kus elamistingimised lähedamad ja
 selle tõttu ka kergem kaunis piiratud pensioni

summadega seisuse kohaliselt elada. Just viimasega on seletatav pikema aja peale pensioni ettemaksmine. Preisi ja Saksa riigis werden die Pensionen für jedes Kalendervierteljahr im Voraus in einer Summe gezahlt." P.G. § 25. Eestis maksetakse pension Eesti panga osakondadest kuu esimesest päevast alates kolme kuu peale ette pensioni raamatu ja isikutunnistuse ettenäitamisel. P.s. e. § 91.

2°. Pensioni õiguse edasikestvusel, võib pensioni maksmine kas täiesti katkestatud saada, või jälle teatud osa seisma pandud saada.

Saksa keeles on selleks väga otstarbekohane termin olemas ja seal tarvitatakse sõna "puhkama"-ruhen". Das Recht auf den Bezug der Pension ruht." Saksa riigi ja Preisi seaduste järele:

a) kui pensionäär Saksa kodakondsuse kaotab, kunni selle uuesti tagasisaamiseni. P.G. § 27. p.1. R.B.G. § 57. p.1. Millal Saksa riigi kodakondsuse kaotab, selle üle on olemas järgmised: gesetzliche

Bestimmungen:

α) Auf Antrag des Pensionärs durch die Aushändigung der Entlassungsurkunde;

β) durch einen zehnjährigen Aufenthalt im Auslande, wozu aber in diesem Falle nicht die Schutzgebiete gerechnet werden dürfen.

Wegen des Aufenthalts in den Vereinigten Staaten von Nordamerika (Vertrag vom 22. Febr. 1868).

γ) durch den Ausspruch der Zentralbehörde seines Heimatstaates, wenn er bei Krieg oder Kriegsgefahr dem Rückkehrgebote nicht Folge leistet;

δ) durch den Ausspruch derselben Behörde, wenn er ohne die Erlaubnis seiner Regierung in ausländische Staatsdienste tritt und einer ausdrücklichen Aufforderung, aus diesen Diensten wieder auszutreten, binnen einer zu stellenden Frist nicht Folge leistet. ²⁾ Peale selle muidugi kaotavad naistesooست pensionäärid kodakondsuse väljamaalasele meheleminemisega ja väljaspool

---

2) Schulze - R.B.G. lhk.191.

abielu sündinud lapsed legitimeerimise läbi, kui isa väljamaalane. Eesti seaduse eelnõu on selles küsimuses väga lakooniline ja märgib ära, et pensioni maksmine lõpetatakse, kui pensinnäär Eesti Vabariigi kodakondsusest lahkub § 99. p.b. Sel juhtumisel tuleb lõpetamist ses mõttes võtta, et ühes maksmise lõpetamisega läheb ka jäädavalt pensioni õigus kaduma ja ei kerki ka enam siis ellu, kui pensionäär tulevikus peakski tagasi astuma endisse kodakondsusse. Kindlamiini võime sellele otsusele tulla, kui meie § 99 p.b. ühes koos punkt a tõlgitsemel, kus räägitakse pensioni maksmise lõpetamist, kohtu poolt mõistetud karistuse kandmise tagajärjel, mis muidugi jäädavalt pensionäärilt pensioni õiguse võtab (Kriminaal seadustiku eelnõu §§ 18.20.). See on igatahes terve ja riiklisest seisukohast väga õige põhimõte, et pensioni osaliseks peavad saama ainult oma riigi kodanikud. Selle juures läheb seadus muidugi sellest seisukohast välja, et iga ametnik

peab ikka selle riigi kodakondsuses seisma, kellega ta teenistuse vahekorras, ja kui peaksidki olema mõningad vööra riigi kodanikud ametnikuks, siis väga harva ja neile harilikult pensioni õigust ei kindlustata. (E.p.s.e. §§ 17. 18.).

b) Üksikute riikide seaduse andlused lasevad pensioni maksmise seisma panna, kui haiguste või vigastuste tõttu pensioneeritud ametnik teenistuseks kõlbuliseks saamisel, ei lase end uuesti ametisse määrata ja kui „gegen ihn auf Verlust des Titels und Pensionsanspruchs erkannt ist“; nii näituseks Württenb. B.G. Art.51 Nr.2,3; bad.B.G. §§ 49. Abs.2,3. § 50 Z.3. Eestis, aga ilma et isegi seadus uue teenistuse koha pakkumist kindlustaks, lõpetatakse terveksaamisega haiguse puhul määratud pensioni maksmine. Niisamuti on ka Inglismaal iga ametnik kohustatud, kes ennem 60 aastast eluiga pensioni saab, kui tema tervisline seisukord lubab, iga uut pakutud ametit vastu võtma. Sel juhtumisel

saab temale " nach Vorschrift der Treasury ein
 " Abzug am Ruhegehalt gemacht, da er nicht unbil-
 ligerweise volles Ruhegehalt und neues Gehalt
 gleichzeitig beziehen kann.³⁾

Preisimaal jälle " sind die Pensionäre unter
 keinen Umständen verpflichtet, sich wiederanstel-
 len zu lassen und ihre Pension kann ihnen im Dis-
 ziplinarwege auch bei den schwersten Verfehlungen
 nicht genommen werden.⁴⁾ Käesolev õigusline sei-
 sukord on küll seda väärt, et tema muutmise küsi-
 mus kaalumisele saaks võetud, sest ei vasta sugu-
 gi õigluse põhimõtetele, et riik on sunnitud pen-
 sioni maksma kümne aastase teenistuse järgi, hai-
 guse pärast ametist lahkunule riigiteenijale suuri
 summasid aastakümnete jooksul, pealegi kui viima-
 ne oma haigusest kas täiesti ehk osaliselt parane-
 nud ja väga hästi kui mitte endisel, siis ometigi
 mõnel teisel kergemal kohal teenida võiks.

3) Hatschek - lhk.592.

4) Brand - lhk.348.

c) Pensioni õigus "puhkab" (ruht) seni kaua, kuni pensionäär on riigi- või omavalitsuse teenistuses, missugune annab õiguse pensioni saamiseks. Käesolev määrus tugeneb põhimõtetele, et ametnik kellel on sissetulek, kas sarnane või suurem, kui enne pensioni peale minemist, ei tohi riigilt nõuda uut toetust pensioni näol. Pensioni määramine oli tingitud selles arvamises, et ametnik kas töövõimetuse või vanaduse nõtruse tõttu ei saa oma isikliku tegevuse ja tööga küllaldast sissetulekut muretseda, mis rahuldaks tema enda ja perekonna tarvidusi. Tuleb aga pärast ilmsiks, et ametkoha oletused tõele ei vasta ja ametnik veel oma tööjõu läbi küllaldasi sissetulekusi muretseda suudab, on ka pensioni vähendamine ehk jälle maksmise täieline katkestamine õigustatud. Õiguse järgi peaks mitte üksi siis pensioni äravõtmine kaalumisele tulema, kui pensioneeritud ametnik mõnele avalik-õiguslise iseloomuga asutuse teenistusse on astunud, vaid ka niisamuti erateenistusest, nagu näituseks aktsia-seltside teenistuses olemisega,

yõi jälle kirjanduslise tegevusega, omale küllaldast sissetulekut saab. Vastasel korral tuleb välja, et pensionäärid parema meelega saavad oma vilumust ja teadmisi era ettevõtete teenistusse rakendada, kui avalik-õigusliste asutustele. Vaata Brand lhk. 349, kus on öeldud, et bei der Beratung des Reichshaushaltsetats für 1912 eine Resolution angenommen worden ist, wonach eine Novelle verlangt wird, durch welche das Einkommen aus einer im Ruhestande erfolgten Privatanstellung die dauernde und sichere Bezüge gewährleistet, unter bestimmten Voraussetzungen auf das Ruhegehalt angerechnet werden kann. Es war sehr unliebsam empfunden worden, dass mitunter Beamte unmittelbar nach ihrer Pensionierung sehr hoch bezahlte Stellen im Privatdienst angenommen hatten. Es wurde als unmoralisch bezeichnet, wenn man vom Staate wegen Dienstunfähigkeit eine Pension nehme und dann noch grössere Bezüge aus Privat Kassen erhalte."

Eesti eelnõu järele ei ole õigust ühel ja samal

ajal saada pensioni ka ühtlasi palka teenistuse eest, mis õiguse annab pensioni saamiseks. (P.s.e. § 24. lõige 1.) Sellega oleks pensioni õiguse täieliseks "puhkamiseks" (ruhen) küllaldane, kui pensionääri uuesti on teenistusse astunud ametkohale, mis õiguse annab pensioni saamiseks, tähele panemata selle peale, kui suur on teenistuse koha sissetulek. Võib juhtuda uue teenistuse järgi saadav palk on ainult üks osa ennem saadavast pensionist, kuid selle peale vaatamata peab siiski pensionäär oma, võib olla endise mitu korda suurema pensioni, kaotama ja veel peale selle teenistuse kohustusi kandma. Pensionääri uuesti teenistusse astumist võib küll ainult siis oletada, kui uue teenistuse koha sissetulek küllalt kõrge, et katta endist pensioni ja plus veel tasuda ametniku vaeva ja teenistuse pidamisega seotud väljaminekuid. Palka teenistuse koha järgi ja pensioni võivad saada ainult kaitseväelased, kes saavad pensioni rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni (R.T.Nr. 26/27 -

1920 a.) seaduse järgi." P.s.e. § 24.p.a. Peale selle ei käi käesoleva määruse alla lesk naised - riigiteenijad, kes võivad saada palka enda teenistuse eest ja ühel ja selsamal ajal ka pensioni surnud mehe teenistuse eest, mis sugugi õiglane ei ole. Kui mehel - riigiametnikul ei ole õigust pensioni ja palka saada ühel ja samal ajal, siis ei tohiks ka lesknaisel seda olla, ehk küll pension mehe teenistuse eest temale kui järeljäajale on määratud sellesama põhimõtte alusel, kui viimast mehele - pensionäärile antakse s.t., et seisukohaselt edasi elada ühes perekonnaga. Peaks ju lesk naise palk küllalt seda elamist võimaldama, sest ega ametkoha palk ei määrata mitte riigiteenija soo järele ja naisametnik saab sarnase palgagi, kui meeski samal kohal.

Preisi ja Saksa riigi seaduste järgi ruht des
 "Pensionsanspruch, wenn und solange ein Pensionär im
 Reichs- oder Staatsdienst ein Diensteinkommen be-
 zieht, insoweit als der Betrag dieses neuen Dienst-

einkommens unter Hinzurechnung der Pension den Betrag des von dem Beamten vor der Pensionierung bezogenen Dienstinkommens übersteigt." P.G. § 27 Nr.2. R.B.G. § 57 Nr.2. Selle järgi oleks pensioni puhkus tingitud esiteks, et pensionäär peab olema astunud Saksa riigi ehk jälle Preisi riigi teenistusse, kusjuures viimaseks loetakse igasugust tegevust ametnikuna, olgu see kas riigi, osariigi, omavalitsuse või mõne muu avalikõiguslise korporationi asutustes. (Võrdle Brand § 127.) Küsimuse juures, kui palju pensioni käesolevas paragrahvis Nr.2 all äratähendatud eeltingimistel tuleb anda, peab võrdlema ühest küljest sissetulekut uuest teenistuse kohast juurde arvatud maksetavat pensioni ja teisest küljest ametniku poolt ennem pensioneermist saadud teenistuse tasu. On uue teenistuse eest saadav tasu niisama suur, kui ennem pensioni peale minemist, langeb pensioni saamise õigus tervelt ära. Saab aga ametnik teenistusest tasu vähem, kui ennem pensioneermist,

siis on temal pensioni saamiseks õigus selle
osa suuruses, mis kokku arvates uue teenistuse
tasuga vastaks ametniku kogu sissetulekule en-
nem pensioneermist ja pensioni õigus puhkaks
(ruhen) selles osas, mis der Betrag dieses neuen
Diensteinkommens unter Hinzurechnung der Pension
den Betrag des von dem Beamten vor der Pensionie-
rung bezogen Diensteinkommens über steigt." P.G.
§ 27. Nr. 2. Saksi seaduse järele "puhkab" pen-
sioni õigus 1/10 võrra veel üsna iseäralisel põhju-
sel ja nimelt, kui pensionäär seinen wesentlichen
Aufenthalt im Auslande nimmt." Sächs. Std. R. § 45.
30. Pensionääril on õigus pensioni uuesti
arvestamise peale sel juhtumisel, kui tema in eine
an sich zur Pension berechtigende Stellung des un-
mittelbaren Staatsdienstes wieder eingetreten ist
und aus dieser in den Ruhestand zurücktritt" ja
die neu hinzutretende Dienstzeit wenigstens ein
"Jahr beträgt." P.G. § 28. Abs. 1. Aega arvestatakse
nii, et ei võeta arvesse üksi neid aastaid, mis

ennem esimest pensioneerimist ameti kohal mööda-
 saadetud, vaid ka peale uuesti ametisse astumist
 möödunud aeg. Uue koha sissetulek on pensioni
 väljaarvamisel aluseks, ilma et viimase kõrval
 P.G. § 27, Nr. 2 alusel maksetavat pensioni osa
 saaks arvesse võetud. Tuleb aga väljaarvamisel ilm-
 siks, et uue koha teenistuse sissetulek kogu tee-
 nistuse aastatega annab väiksema pensioni, kui see
 pension, mida ametnikul oleks õigus saada, kui alu-
 seks võtta endise teenistuse kohalt saadud tasu
 kogu teenistuse aastate juures, maksetakse vana pen-
 sioni nii palju edasi uue kõrval, et nad kogusummas
 vastaksid vana teenistuse sissetuleku ja kogu aas-
 tate arvu järele, välja arvatud pensioni summale.
 P.G. § 28. Abs. 2.

Eesti eelnõu määrab § 26 et „pensioni saamise
 õigused, mis uuesti teenistusse astumise pärast
 lõppeksid, vaadatakse teistkordse teenistusest lah-
 kumise puhul uuesti läbi, kusjuures kõik teenistuses
 oldud aeg arvesse võetakse.“ Pensioni väljaarvamisel

võetakse aluseks teenistusest lahkumisel saadud palga määra, ilma nende korektiivideta, mis Preisi ja Saksa riigi seadused P.G. § 28. Abs.2. R.B.G. § 58 teevad sel juhtumisel, kui ametniku teistkordne palk oli väiksem ennem esimest pensioneermist saadud teenistuse sissetulekust.

1°. Pensionäri surmaga lõpeb pensioni õigus. Preisiimaa ja Saksa riigis, kui pensionär hinterlässt eine Witwe oder eheliche oder legitimierte Nachkommen, so wird die Pension auch für die auf den Sterbemonat folgenden drei Monate (Dreimonatsvierteljahr) unter Anrechnung des vor dem Tode des Pensionärs fällig gewordenen Beitrags gezahlt" P.G. § 31. Abs. 1. Seaduse õigus on riigi ametnikkude laenukudel ja lastel R.B.G. § 68 alusel. Eesti seadus ei loia mingit erandit viitlusest pensionäri perekonnale, peale viitluse surma kolme kuu jooksul, mis väga otstarbekohane on selle mõttes, et perekond saab aja jooksul, kuni ta on oma enda pensioni mõttab, et lange viitlusest.

§ 8. PENSIONI ÕIGUSE KUSTUMINE.

=====

Pensioni õigus kustub järgmistel juhtumistel:

1°. Pensionäari surmaga lõpeb pensioni õigus. Preisimaal ja Saksa riigis, kui pensionäär hinterlässt eine Witwe oder eheliche oder legitimierte Nachkommen, so wird die Pension noch für die auf den Sterbemonat folgenden drei Monate (Gnadenvierteljahr) unter Anrechnung des vor dem Tode des Pensionärs fällig gewordenen Betrags gezahlt" P.G. § 31. Abs. 1. Seesama õigus on riigi ametnikkude leskedel ja lastel R.B.G. § 69 alusel. Eesti eelnõus ei leia meie mitte sarnast kindlustust pensionäari perekonnale, peale viimase summa kolme kuu jooksul, mis väga otstarbekohane selles mõttes, et perekond selle aja jooksul, kunni tema oma enda pensioni nõutab, ei lange viletsusse.

Niipalju on ainult öeldud, et pensionääri surma korral ei nõuta ettemakstud pensioni tagasi § 94.

20. Edasi lõpeb veel pensioni õigus kohtuotsuse läbi, mis kaasa toob karistuse üle ühe aasta vangimajaja mõistmisega. Krim.s.e.§§ 18.20. Saksa õiguse järele kustub pensioni õigus nagu meilgi mit dem rechtskräftigen, ohne weiteres " den Amtsverlust nach sich ziehenden Strafurteil." x) St.G.B.§§ 31,33,34,35.

30. Peale selle peab niisama lõpetama pensioni õiguse distsiplinaar korras tehtud ametist tagandamise otsus. Muidugi ei ole selles otsuses iseäraldi pensioni õiguse kaotamise peale tähendatud, kuid viimast võib sellest järeldada, et iga teenistusest tagandamisele ipso jure pensioni õiguse kaotus järgneb. Eesti eelnõu annab ka distsiplinaar korras tagandatud ametnikele pensioni õiguse ja määrab ära § 82 need tähtajad, missugustest alates tuleb neile pensio-

x) Brand - lhk. 347.

ni lugeda. Sarnane kord tehab küll vähe ots-
tarbekohane olla ja vist küll ainuke omasu-
gune teiste riikide seadusandluste seas.

4°. Lõpuks kaob pensioni õigus uuesti
teenistusse astumise läbi meil Eestis ilmtin-
gimata alati (§ 24.P.s.e.) ja mujal teatud eel-
tingimistel. Saksariigi ja Preisi maal kutusb
ainult sel juhtumisel pensionääri õigus pensio-
näari uuesti ametisse astumisel, kui uuelts ko-
halt saadav teenistuse tasu on suurem või ühe-
sugune ennem pensioneerimist saadud tasust. P.G.
§ 28. Abs.2.

5°. Üksikute mööda läinud aja eest välja-
maksmisele kuuluvate pensioni summade kaotus võib
väljakutsutud saada ka tsiviil õiguslistel põhjus-
tel ja nimelt iganemise läbi, sest P.s.e. § 97
ütleb, et kui pensionäär või tema volinik ei
" ilmu pensioni järele kahe aasta jooksul, siis
kustutatakse pension maha selle peale vaatamata,
kas pensionäär riigi piirides või väljaspool
riigi piire elab."